

UNIUNEA EUROPEANĂ
FONDUL EUROPEAN PENTRU DEZVOLTARE REGIONALĂ
INVESTIM ÎN VIITORUL TĂU!

GUVERNUL ROMÂNIEI

Universitatea din Craiova
200585 CRAIOVA, A. I. CUZA 13, ROMANIA Tel.: +(40) 0351 403 145, e-mail:
calinagelu@gmail.com; website: www.ucv.ro

Proiect: "Moștenirea religioasă dincolo de graniță, code proiect: ROBG-509

STRATEGIA PENTRU TURISM ECUMENIC

propune o nouă destinație transfrontalieră pentru turism ecumenic între Bulgaria - România, în legătură cu implementarea proiectului "Moștenirea religioasă transfrontalieră", cod proiect ROBG-509, cofinanțat de Uniunea europeană prin Fondul european de dezvoltare regională în cadrul Programului Interreg V-A România-Bulgaria

Vidin, 2019

Cod proiect: ROBG - 509
www.interregrobg.eu

Conținutul acestui material nu reprezintă în mod necesar poziția oficială a Uniunii Europene

UNIUNEA EUROPEANĂ
FONDUL EUROPEAN PENTRU DEZVOLTARE REGIONALĂ
INVESTIM ÎN VIITORUL TĂU!

GUVERNUL ROMÂNIEI

CONȚINUT

INTRODUCERE

PARTEA ÎNTÂI

Poziționarea strategică a Bulgariei și României în dezvoltarea turismului ecumenic

1. Concept, definiție și forme de turism ecumenic
2. Prezentarea potențialului moștenirii Bisericii Ortodoxe pentru dezvoltarea turismului religios în zona celor două regiuni Bulgaria și România.
3. Analiza lăcașurilor de cult ortodoxe ca resurse turistice antropice care contribuie la dezvoltarea turismului religios în regiunea transfrontalieră.

PARTEA A DOUA

Analiza situației zonelor transfrontaliere ca destinații turistice pentru dezvoltarea turismului religios

1. Oportunități pentru promovarea și dezvoltarea turismului religios în zonele transfrontaliere dintre Bulgaria și România
2. Analiza infrastructurii și suprastructurii generale și turistice în zonele transfrontaliere
3. Rolul sectorului public în dezvoltarea turismului religios în regiunile de cooperare transfrontalieră
4. Analiza SWOT a zonelor transfrontaliere Bulgaria-România ca destinații turistice pentru turismul religios

PARTEA A TREIA

Cadrul strategic pentru dezvoltarea turismului religios în zonele transfrontaliere dintre Bulgaria și România

1. Viziunea, misiunea, obiectivele și prioritățile strategiei

Viziunea și misiunea strategiei

Obiectivele operative și prioritățile strategiei

Indicatorii de atingere a obiectivelor și priorităților strategiei

Grupuri țintă, cuprinderea strategiei

2. Plan de acțiune de comunicare

3. Concepția de dezvoltare a traseelor turistice pentru turism ecumenic

Caracteristica generală a traseelor turistice pentru turismul ecumenic

Tipuri de trasee turistice pentru turism religios

Concluzii

UNIVERSITATEA DIN CRAIOVA

Cod proiect: ROBG - 509
www.interregrobg.eu

UNIUNEA EUROPEANĂ
FONDUL EUROPEAN PENTRU DEZVOLTARE REGIONALĂ
INVESTIM ÎN VIITORUL TĂU!

GUVERNUL ROMÂNIEI

INTRODUCERE

Turismul religios este un fenomen la nivel mondial iar în vremurile noastre ocupă un loc de frunte în sectorul turismului. Din cele mai vechi timpuri oamenii călătoresc, iar credința în Dumnezeu este una dintre principalele cauze care ajută la apariția sa. Factorii fundamentali pentru întreprinderea unei călătorii turistice pentru a vizita locuri sfinte sunt motivația, dorința și nevoia turistului de a face cunoștință cu moștenirea religioasă și culturală a unei așezări sau a unui stat. Prezența multor sfinți spirituali contribuie foarte mult la dezvoltarea (promovarea) turismului, iar în acest mod tipurile de turism specializate își extind perimetrul. Turismul creează oportunități de acces la acestea și de a construi imaginea destinației.

Orice călătorie turistică cu motiv și scop religios reprezintă o percepție directă, observare, studiu și cunoaștere a sfinților și a trecutului istoric bisericesc al destinației vizitate. În plus, orice călătorie turistică cu motiv religios creează o atmosferă spirituală favorabilă, contribuie la comunicarea liberă și plăcută a turistului cu clericii (diaconi, preoți și episcopi), călugări și călugărițe. Este esențial ca turistul sau pelerinul să se simtă parte din realitatea sacră a sanctuarului ortodox, să se apropie de stilul de viață al clerului și al frăției mănăstirii. În acest fel ajung să cunoască moștenirea religioasă din regiunea vizitată, să-și îmbogățească cunoștințele, să-și extindă cultura religioasă, să capete noi impresii, să-și sporească semnificativ autoeducarea spirituală și să-și extindă orizontul spiritual.

Prezenta Strategie este realizată în cadrul proiectului ”Moștenirea religioasă transfrontalieră”, finanțat prin programul UE de cooperare transfrontalieră Interreg V-A România-Bulgaria, cofinanțat de Uniunea europeană prin Fondul european de dezvoltare regională. Principalul său obiectiv este promovarea regiunii transfrontaliere dintre Bulgaria și România ca destinație pentru turismul religios. Atingerea acestui obiectiv ar trebui să contribuie la promovarea turismului religios ca brand separat în marketingul turistic al regiunii transfrontaliere, la creșterea potențialului de dezvoltare a acestui tip de turism și la crearea condițiilor pentru creșterea numărului de noți de

Cod proiect: ROBG - 509
www.interregrobg.eu

UNIUNEA EUROPEANĂ
FONDUL EUROPEAN PENTRU DEZVOLTARE REGIONALĂ
INVESTIM ÎN VIITORUL TĂU!

GUVERNUL ROMÂNIEI

cazare în zona cuprinsă de proiect. Grupurile țintă ale proiectului sunt reprezentanții instituțiilor bisericești, operatorii și agențiile de turism, turiștii potențiali interesați de turismul religios, pelerini, precum și potențiali promotori ai diferitelor produse online dezvoltate în cadrul proiectului (ghid online, platformă online și aplicație mobilă, videoclipuri promoționale și un documentar care prezintă bogata moștenire religioasă a zonei transfrontaliere dintre Bulgaria și România).

Strategia se concentrează pe cuprinderea teritorială a unui număr de șase regiuni din Bulgaria (Vidin, Montana, Vrața, Plevna, Veliko Târnovo, Ruse) și 3 județe din România (Olt, Dolj, Mehedinți). Indicatorii și pilonii cheie identificați în această Strategie pentru dezvoltarea turismului ecumenic în regiunea transfrontalieră au ca scop transformarea regiunilor țintă în unele atractive, recunoscutibile și populare pentru utilizatorii înșiși.

Regiunile administrative incluse în structura teritorială a cooperării transfrontaliere dintre cele două țări sunt separate de mediul natural - Dunărea, care oferă oportunități deosebite pentru turism. Acestea sunt unite nu numai prin cele două poduri construite peste fluviu ca infrastructură de transport, ci și prin perechile de orașe de pe ambele maluri: Vidin-Calafat, Bechet-Oryaxovo, Turnu Măgurele-Nikopole, Ruse-Giurgiu, care contribuie prin cooperarea dintre ele la dezvoltarea regională a celor două țări. Moștenirea creștin-ortodoxă este una comună, ceea ce le face popoare semnificative ortodoxe frățești prin credință și cu perspective de integrare a unei dezvoltări eficiente și durabile a turismului ecumenic ca un tip modern de turism competitiv în regiunea transfrontalieră studiată.

UNIVERSITATEA DIN CRAIOVA

Cod proiect: ROBG - 509
www.interregrobg.eu

UNIUNEA EUROPEANĂ
FONDUL EUROPEAN PENTRU DEZVOLTARE REGIONALĂ
INVESTIM ÎN VIITORUL TĂU!

GUVERNUL ROMÂNIEI

PARTEA ÎNTÂI

Poziționarea strategică a Bulgariei și României pentru dezvoltarea turismului religios

1. Concept, definiție și forme de turism ecumenic.

Conceptul de turism ecumenic

Premisa inițială pentru apariția turismului religios este credința turistului în Dumnezeu, apartenența sa la o religie anume și dorința lui sinceră de a cunoaște locurile sfinte, viața spirituală și practicile religioase ale oamenilor dintr-o anumită destinație turistică.

Călătoriile și vizitele în locurile sfinte contribuie la promovarea unei religii. Trebuie menționat că vizitarea lăcașurilor de cult (închinare) nu este întotdeauna legată direct de credința (religia) pe care turistul o practică. Acesta poate fi necredincios sau de altă confesiune religioasă care poate călători în scop turistic și vizita obiective turistice religioase altele decât din religia sa. Se manifestă din dorința și nevoia sa de a cunoaște acele locuri sfinte și de a se apropia de bogăția lor spirituală și viața religioasă.

Nu întâmplător *turismul religios* este numit și "*turism sfânt*" (denumire incorectă), "*turism de cult*", "*turism sacru*", "*turism spiritual*", "*turism bisericesc*", "*turism spiritual*" sau ca sinonim al "*călătoriei în pelerinaj*". În creștinism, cea mai puternică este combinația turismului religios cu călătoria creștin-ortodoxă și cu turismul cultural de cunoaștere (datorită naturii obiectivelor care se vizitează) și, prin urmare, este adesea definită ca parte a lor.

Călătoria în pelerinaj.

Prima denumire a turismului religios este legată de expresia *călătorie în pelerinaj*, respectiv aceasta este una din cele mai vechi forme de turism din lume. În viața spirituală și bisericească a creștinilor, pelerinajul este o manifestare importantă și practică pe scară largă, care a apărut și s-a dezvoltat încă din cele mai vechi timpuri.

UNIVERSITATEA DIN CRAIOVA

Cod proiect: ROBG - 509
www.interregrobg.eu

UNIUNEA EUROPEANĂ
FONDUL EUROPEAN PENTRU DEZVOLTARE REGIONALĂ
INVESTIM ÎN VIITORUL TĂU!

GUVERNUL ROMÂNIEI

Pelerinajul creștin este o călătorie la locurile sfinte în scopul închinării la Dumnezeu.

Pentru creștinul credincios, acestea sunt locuri legate de sfințenie, reverență și închinare față de Dumnezeu și măreția Sa. În acest sens, pelerinajul este asociat cu latura spirituală a vieții credinciosului și cu sentimentul său religios. O modalitate a credinciosului de a se manifesta spiritual și ecleziastic este de a-și exprima supunerea față de Dumnezeu prin *închinare*. Cuvântul "închinare" conține în sine conceptul de "a se închina", ceea ce înseamnă a se apleca spre pământ și a-l atinge cu fruntea cu un sentiment de smerenie. În practica de rugăciune creștină, închinarea are o largă înțelegere spirituală și morală. Primul act pe care un credincios îl îndeplinește înainte de a trece pragul unei mănăstiri sau al unei biserici este să se aplece și să se închine spre pământ (să se încline spre pământ) în fața Creatorului, în semn de supunere părintească.

Derivat din cuvântul grecesc *προσκυνέω* este conceptul *προσκυνητής*, ceea ce se traduce prin *închinat*. Vorbind cu femeia samariteană la fântâna lui Iacov, Domnul Isus Hristos a folosit acest cuvânt, spunând că „adevărații închinați i se vor închina Tatălui în duh și în adevăr” (Ioan 4:23). În acest sens, originea cuvântului închinat se referă la o persoană care se închină, respectiv călătorește dintr-un loc în altul cu un scop religios specific. Inițial, pelerinii au fost numiți doar cei care mergeau să se închine la Ierusalim la Sfântul Mormânt și pe Pământurile sfinte, iar ulterior au început să-i numească așa pe toți cei care mergeau să se închine în locurile creștine din țară și din afara acesteia.

Pentru credincios, pelerinajul creștin este unul evlavios, spiritual și de rugăciune, însoțit de o închinare sinceră față de Dumnezeu în locurile sfinte ale bisericii. Pentru suflet este benefic să călătorească cu o motivație conștientă pronunțată, să meargă într-un alt loc și să zăbovească temporar în afara reședinței permanente, să încerce experiențe spirituale și religioase unice.

În Biserica Ortodoxă, o călătorie de pelerinaj presupune o călătorie la o anumită mănăstire sau biserică, precum și la locuri legate de viața sfinților, de-a lungul unui *traseu de pelerinaj* specific, pentru a se închina creștinul credincios în fața lui Dumnezeu, a Sfintei Fecioare și a Sfinților. Creștinul ortodox se închină în fața obiectelor sfinte precum Sfânta Cruce, icoane făcătoare de minuni, icoane ale sfinților,

UNIVERSITATEA DIN CRAIOVA

Cod proiect: ROBG - 509
www.interregrobg.eu

UNIUNEA EUROPEANĂ
FONDUL EUROPEAN PENTRU DEZVOLTARE REGIONALĂ
INVESTIM ÎN VIITORUL TĂUI

GUVERNUL ROMÂNIEI

sfinte moaște. Pelerinajul este, de asemenea, o introducere într-un locaș sfânt de cult (o mănăstire sau o biserică parohială, o capelă) și este asociat cu participarea la liturghiile bisericii, rugăciunea în mănăstiri, ascultarea predicilor, efectuarea de acte de caritate, petrecerea nopții în mănăstire, etc. Aceste pelerinaje în locuri sfinte pot fi combinate cu sărbătorile bisericești ale Sfintei Fecioare sau ale Nașterii Domnului, sărbătoarea anuală a unui sfânt, evenimente sfinte, sărbătoarea hramului sau închinarea la o icoană făcătoare de minuni.

Călătoria în pelerinaj are o orientare spiritual-educativă și organizațional-logistică.

Latura spiritual-educativă este legată în principal de stabilirea obiectivelor spiritual-morale, cultural-educative și practice aplicate, prin observarea nemijlocită și vizuală a locurilor sfinte.

Latura organizațional-logistică a acestui tip de activitate este legată de principalele activități turistice (transport, cazare, masă), îmbrăcăminte și plata călătoriei de pelerinaj, pe care coordonatorul este important să le stabilească și planifice în avans. Este bine să existe o pregătire preliminară cu ajutorul unui cleric - preot paroh sau teolog. Prezența unui cleric pe perioada călătoriei este foarte importantă pentru eficacitatea activității de pelerinaj și religio-catehistică.

La organizarea și desfășurarea călătoriilor de pelerinaj sau la studierea locurilor sfinte este foarte bine să se opteze pentru o abordare complexă, pentru că orice astfel de călătorie depinde de probleme organizatorice, logistice și religioase, care este necesar să fie cunoscute foarte bine. Cele mai des întâlnite mijloace de transport contemporane pentru călătoriile de pelerinaj sunt autobuzele, dar nu trebuie să uităm că pelerinii din întreaga lume au călătorit în trecut pe jos, iar astăzi în multe state din Europa s-a reintrodus această practică. De aceea este bine să organizeze și o astfel de călătorie în timpul căreia să se clarifice și înțelesul său duhovnicesc de către pelerini. De o importanță deosebită este înnoptarea la mănăstiri. Sunetul din zori al toacei și al clopotelor pentru slujba de dimineață oferă experiențe deosebite pentru sufletul pelerinilor. Este important să se explice care trebuie să fie comportamentul credincioșilor în aceste locuri de înnoptare (de exemplu, să nu se asculte tare muzică sau să nu se organizeze petreceri în curtea mănăstirilor sau în chilii). Se subliniază

Cod proiect: ROBG - 509
www.interregrobg.eu

UNIUNEA EUROPEANĂ
FONDUL EUROPEAN PENTRU DEZVOLTARE REGIONALĂ
INVESTIM ÎN VIITORUL TĂU!

GUVERNUL ROMÂNIEI

faptul că în mânăstiri se merge la culcare devreme și trezește dimineța devreme. Alimentația este o parte foarte importantă în timpul călătoriilor de pelerinaj. Atunci când călătoriile se fac în zilele de post sau în zilele de miercuri și vineri, mâncarea este bine să fie de post. În afară de asta, orice pelerinaj se leagă de un post personal spiritual și trupesc pentru orice pelerin. Chiar călătorii se pot pregăti pentru primirea Sfintei Împărtășanii, dacă li se clarifică din timp că se va înfăptui Sfânta Liturghie în locul unde vor ajunge pelerinii.

În plus față de toate acestea sunt importante și hainele. Înainte de plecare este bine să se sublinieze faptul că cinstirea lui Dumnezeu de către creștini se face și prin hainele pe care le poartă. Este bine ca pelerinul să lase la fiecare loc sfânt un dar care este expresia stării și dispoziției sale interioare spirituale. Formele darurilor pot fi foarte diferite. Pentru a-și aminti de pelerinaj și a fi binecuvântați foarte mulți credincioși creștini iau de la locurile sfinte icoane sfințite, apă sfințită sau aghiazmă, ramuri, pietricele, inele, flori, bumbac sfințit de moaște, și altele.

Perioada și anotimpul călătoriei de pelerinaj sunt foarte importante, chiar dacă locurile sfinte pot fi vizitate oricând. Organizatorii călătoriilor de pelerinaj este bine să țină cont de anotimpuri și de sărbătorile religioase. Anotimpurile mai calde sunt mai plăcute și preferate - primăvara, vara, toamna. O călătorie de pelerinaj poate fi organizată pe o perioadă scurtă (o zi) și pe o perioadă mai lungă (câteva zile - 3, 5, 7 și mai multe zile). La pelerinajele care se desfășoară pe jos călătoriile pot avea o durată chiar mai mare de 2 săptămâni.

Pelerinajul creștin este una din protoformele de turism. Istoria pelerinajului până la un punct se leagă de preistoria turismului, deoarece pentru a se ajunge la situația de astăzi a fost necesară acumularea unei experiențe de secole, de pregătire și încercări.

Turismul este o afacere iar căutarea turistică se leagă de satisfacerea nevoilor turiștilor de distracție, plăcere, petrecerea diversă a timpului liber. Cu toată *aparenta asemănarea cu turismul*, pelerinajul este foarte diferit la nivel de percepție, pregătire sufletească și trăire religioasă. Călătoria la locurile sfinte creștine este acea călătorie și trăire în voia lui Dumnezeu în care se simte apropierea de cer. Pelerinajul este o

UNIVERSITATEA DIN CRAIOVA

Cod proiect: ROBG - 509
www.interregrobg.eu

UNIUNEA EUROPEANĂ
FONDUL EUROPEAN PENTRU DEZVOLTARE REGIONALĂ
INVESTIM ÎN VIITORUL TĂU!

GUVERNUL ROMÂNIEI

descoperire empatică a sufletului și o acumulare de experiență religioasă de către pelerin, ceea ce îl consolidează sufletește, îl înnoiește și îl schimbă.

Pelerinul nu este excursionist sau turist.

Turistul obișnuit atunci când vizitează obiective de cult își hraneste nevoile sale de cultură și cunoaștere, dar acesta nu este pelerinaj. Pelerinul nu călătorește de plăcere ci experimentează pe acest drum prețul lipsurilor, iar finalul acestei călătorii are ca rezultat întărirea legăturii sale cu Dumnezeu și cu desăvârșirea sa moral-religioasă.

Definiția turismului religios

Călătoria de pelerinaj în înțeles spiritual se diferențiază de **turismul religios** de masă, chiar dacă se utilizează ca și concepte sinonime. Rădăcinile turismului contemporan religios sunt croite pe călătoriile credincioșilor pelerini sau ale misionarilor credincioși încă din vremurile de demult. Denumirea și desemnarea pelerinajului ca turism religios ne conduce la adevărul cunoscut, și anume că este cel mai vechi tip de turism din Europa și din lume.

Accentul principal pentru realizarea practică a turismului religios actual este pus pe vizitarea unor locuri de cult pentru o anumită religie care au atras în trecut lungi călătorii ale pelerinilor (pelerinii catolici se numesc peregrini). Pentru creștini, sfinții și locurile sfinte, orașul sfânt Ierusalim și Mormântul sfânt sunt confirmate ca centre mondiale pentru călătorii de pelerinaj și turism religios, dar în același timp și pentru iudei și musulmani. Pelerinajul pentru un mare număr de musulmani se face în orașele Meka și Medina și în locurile sfinte pentru islam. Pentru budism sunt patru locuri sfinte, la Lumbini în Nepal, unde este locul de naștere al lui Buda, Bogdaya, Sarnat și Kishinagar în India. Pentru lamaism, una din formele de budism din Tibet, locul religios de pelerinaj este Lhasa. Pentru hinduism, fluviul Gange are însemnătate deosebită ca loc de pelerinaj. Pentru religia japoneză, ca loc de pelerinaj este considerat muntele Fuji sau vulcanul Fuji-iama, etc.

Combinăția de cuvinte dintre „religie” și „turism” definește la rândul său turismul religios într-un mod semnificativ și îl rezumă pe scurt ca un tip independent de

UNIVERSITATEA DIN CRAIOVA

Cod proiect: ROBG - 509
www.interregrobg.eu

UNIUNEA EUROPEANĂ
FONDUL EUROPEAN PENTRU DEZVOLTARE REGIONALĂ
INVESTIM ÎN VIITORUL TĂU!

GUVERNUL ROMÂNIEI

turism în cadrul calificării tipurilor moderne de turism specializate. Turismul religios este, în primul rând, un nume generic pentru călătoriile turistice și vizitele turiștilor (indiferent de religia sau naționalitatea lor) la lăcașele de cult și pentru cunoașterea locurilor sfinte și a istoriei lor, a siturilor și a obiectelor dintr-o destinație turistică sau de pe un traseu turistic.

Turismul religios este înțeles și justificat ca o călătorie individuală, familială sau a unui grup de oameni și șederea temporară în afara reședinței lor permanente, în scopul explorării patrimoniului religios și cultural și studierii istoriei obiectelor de cult, a siturilor religioase, arheologice și arhitecturale sau pentru participarea la evenimente de praznic religioase sau la festivaluri în lăcașuri de cult sau destinații turistice.

Forme de turism religios

Călătoriile turistice cu motivație religioasă pot fi făcute în lăcașuri de cult din apropiere sau îndepărtate. Distingem: *turismul religios intern* - în granițele țării noastre; și *turismul religios internațional* - călătorii turistice făcute într-o altă țară. În funcție de modul de organizare a călătoriei distingem: *turism religios organizat* - călătoria turistică este planificată în prealabil de un operator de turism și are un program zilnic structurat și servicii pre-rezervate; și *turism religios neorganizat* - turiștii își organizează călătoria independent, fără a utiliza serviciile intermediare ale unui operator de turism sau ale unui agent de turism. În funcție de numărul de participanți la călătorii se diferențiază: *turismul religios de grup* - călătoria este organizată pentru un grup format anterior, unde grupele pot fi mici (20-40 de persoane) pentru transport cu autocarul și mari (peste 40 de persoane) cu avion charter; și *turism religios individual* - călătoria este o inițiativă de turism independent organizată de persoane individual, de familii cu copii, prieteni și familii prietene, colegi și multe altele.

Formele de turism religios sunt variate: *vizită la o mănăstire sau biserică* pentru a face cunoștință cu arhitectura bisericii, arta și sculpturile în lemn sau pentru a se închina la icoanele făcătoare de minuni sau sfinte moaște; *observare sau participare la*

UNIVERSITATEA DIN CRAIOVA

Cod proiect: ROBG - 509
www.interregrobg.eu

UNIUNEA EUROPEANĂ
FONDUL EUROPEAN PENTRU DEZVOLTARE REGIONALĂ
INVESTIM ÎN VIITORUL TĂU!

GUVERNUL ROMÂNIEI

o sărbătoare religioasă, festival sau întrunire bisericească; turism religios educațional, cu participarea la o conferință sau seminar religios; turism religios la un festival (eveniment); „tururi de studiu” religioase (vizitarea pe un traseu turistic planificat a unor locuri sfinte pentru a face cunoștință cu patrimoniul cultural-istoric și religios din anumite așezări sau atracții naturale cu o încărcătură sacră); turismul la morminte (vizitarea locurilor unde sunt îngropate persoane spirituale renumite); călătorii misionare cu scopul de a purta conversații religioase cu localnicii și de a participa la slujbe comune; participarea la concerte și expoziții religioase; turism religios pentru tineri (excursii turistice pentru tineri - elevi și studenți); călătoriile științifice ale oamenilor de știință și ale cercetătorilor care se ocupă de probleme religioase; croaziere maritime religioase (legate de vizitarea unor locuri sfinte de renume mondial care reflectă bogăția religioasă a țării în cauză); croaziere ortodoxe pe ape curgătoare; turism religios de familie; turism religios în funcție de tipul de vehicul utilizat (autoturism, autobuz, tren, avion, vapor, bicicletă, etc.); turismul de cunoaștere religios (tururi turistice de-a lungul unui traseu cu motive religioase); drumeții religioase (drumeții pe munte către locuri sacre sau pe urmele unor sfinți), etc. ; Aceste forme de turism religios conturează diferite direcții de dezvoltare a acestuia și îmbogățesc spiritul în mod diferit turiștii, în funcție de interesele lor religioase și de cunoaștere.

Trebuie subliniat faptul că la baza turismului religios se află rezolvarea anumitor sarcini spirituale-religioase și educaționale, nu doar de divertisment sau de plimbare. Prin urmare, este o cerință importantă pentru organizatori să elaboreze un plan specific pentru călătorie. Aceștia trebuie să știe dinainte ce activități vor atrage atenția călătorilor și astfel vor combina istoria și geografia cu practica bisericească. Scopul este de a le stimula capacitățile spiritual-cognitive, de a le aprofunda cunoștințele și de a nutri dragoste și închinare față de lumea spirituală.

UNIVERSITATEA DIN CRAIOVA

Cod proiect: ROBG - 509
www.interregobg.eu

UNIUNEA EUROPEANĂ
FONDUL EUROPEAN PENTRU DEZVOLTARE REGIONALĂ
INVESTIM ÎN VIITORUL TĂU!

GUVERNUL ROMÂNIEI

2. Prezentarea potențialului moștenirii Bisericii Ortodoxe în sfera teritorială a celor două regiuni pentru dezvoltarea turismului religios.

Strategia propune o nouă destinație turistică transfrontalieră legată de moștenirea religioasă, bazată pe rezultatele studiilor de teren realizate în cadrul proiectului ”Moștenirea religioasă transfrontalieră”, precum și pe discuțiile și rezultatele întâlnirilor comune de lucru bulgaro-române cu specialiști și experți din domeniile teologice și turistice. După cum s-a indicat deja, *Strategia de dezvoltare a turismului religios se concentrează pe suprafața teritorială cuprinsă de regiunile administrative bulgărești Vidin, Montana, Vrața, VelikoTârnovo , Ruse și județele românești Mehedinți, Olt și Dolj.*

Amplasarea pitorească pe malul fluviului Dunărea a regiunilor administrative amintite mai sus se caracterizează printr-o natură minunată și zone muntoase ușor accesibile, floră și faună bogate, o varietate de biserici și mănăstiri antice, medievale și renescentiste, precum și numeroase monumente istorice care au o valoare arhitecturală și artistică ridicată. Locația și spațiul teritorial al zonelor distincte din regiunea transfrontalieră dintre Bulgaria și România reprezintă o condiție prealabilă pentru dezvoltarea turismului religios și pentru îmbogățirea produsului turistic regional. Potențialul turistic al regiunilor studiate este foarte apreciat, dar nu este suficient de cercetat, dezvoltat și cunoscut de consumatori.

Regiuni biserico-eparhiale ortodoxe în Bulgaria

Biserica Ortodoxă Bulgară este împărțită administrativ în 15 eparhii, dintre care două sunt peste hotare. Teritoriul Bulgariei este împărțit în 13 eparhii sau mitropolii, fiecare condusă de un mitropolit eparhial. Acestea sunt: Eparhia Sofia, Eparhia Varna și Velikopreslav, Eparhia Vidin, Eparhia Vrața, Eparhia Durostol, Eparhia Lovech, Eparhia Nevrokop, Eparhia Plevna , Eparhia Plovdiv, Eparhia Ruse, Eparhia Sliven, Eparhia Stara Zagora. Fiecare eparhie este împărțită într-un anumit număr de zone spirituale sau cum se mai numesc vicariate arhieresti. Vicariatele arhieresti din orașe și

UNIVERSITATEA DIN CRAIOVA

Cod proiect: ROBG - 509
www.interregrobg.eu

UNIUNEA EUROPEANĂ
FONDUL EUROPEAN PENTRU DEZVOLTARE REGIONALĂ
INVESTIM ÎN VIITORUL TĂU!

GUVERNUL ROMÂNIEI

sate se subîmpart în enorii care au un număr diferit de biserici parohiale și mănăstiri. Eparhiile și vicariatele spirituale nu respectă diviziunea administrativ-teritorială pe regiuni a țării. În cadrul Strategiei sunt incluse următoarele eparhii:

1. *Eparhia de Vidin* se numără printre eparhiile cu cuprindere teritorială medie. Situată în nord-vestul Bulgariei, de-a lungul fluviului Dunărea, Prebalkani și lanțul munților principali Stara Planina, părți foarte mici ale câmpiei colinare a Dunării, cu plaiuri de coastă întinse și relief divers. Orașele capitală de regiune de pe teritoriul eparhiei sunt Vidin și Montana. Vecinii Mitropoliei Vidin sunt Eparhiile Sofia și Vrața. La nord se învecinează cu fluviul Dunărea și România, iar la vest cu Serbia. Sediul Mitropolitului din Vidin este în loc. Vidin. Eparhia Vidin este împărțită în câteva vicarii, după cum urmează: Vicariatul Vidin, Vicariatul Lom, Vicariatul Berkovska, Vicariatul Belogradchik și Vicariatul Kula.

2. *Eparhia Vrața* este o eparhie mică în dioceza Bisericii ortodoxe bulgare. Frontierele sale coincid cu regiunea administrativ teritorială a districtului Vrața. Este situată în nord-vestul Bulgariei, la poalele Balcanilor Vrachanski și se extinde până la orașele Dunărene Kozloduy și Oryahovo. Se învecinează cu eparhiile Plevna , Lovech, Sofia și Vidin, iar la nord cu fluviul Dunărea și Republica România. Sediul Mitropolitului de Vrața este în loc. Vrața. Este împărțită în următoarele vicarii: Vicariatul Vrața, Vicariatul Byala Slatina, Vicariatul Mezdra și Vicariatul Oryahovo.

3. *Eparhia Plevna* este una din cele mai noi și mai mici ca întindere din Biserica ortodoxă bulgară Cuprinde regiunile administrative Plevna și Lovech. Se află în zona centru-nord a Bulgariei și în partea centrală a Miziei și este la o distanță relativ egală între fluviul Dunărea și Munții Stara Planina. Teritoriul eparhiei din dioceza Bisericii Ortodoxe Bulgare se învecinează cu eparhiile Veliko Târnovo , Lovech și Vrața. Sediul

Cod proiect: ROBG - 509
www.interregrobg.eu

UNIUNEA EUROPEANĂ
FONDUL EUROPEAN PENTRU DEZVOLTARE REGIONALĂ
INVESTIM ÎN VIITORUL TĂU!

GUVERNUL ROMÂNIEI

Mitropolitului de Plevna este în loc. Plevna . Este împărțită în două vicarii: Vicariatul Plevna și Vicariatul Lukovit.

4. *Eparhia din Ruse* cuprinde teritoriul a patru regiuni administrative: Ruse, Razgrad, Silistra și Targovishte. Se află în partea centrală a Bulgariei de nord și cuprinde părți din Terasa colinară a Dunării și din Ludogorie. Teritoriul său este unul destul de întins în dioceza Bisericii ortodoxe bulgare și se învecinează cu Eparhiile din Veliko Târnovo , Varna, și Veliko Preslav și Durostol, iar la nord cu fluviul Dunărea și România. Sediul Mitropoliei din Ruse este în loc. Ruse. Este împărțită în patru vicarii, după cum urmează: Vicariatul Ruse; Vicariatul Razgrad; Vicariatul Turtucaia și Vicariatul Popovo.

5. *Eparhia Veliko Târnovo* este o eparhie întinsă care cuprinde orașele capitală de regiune Veliko Târnovo , Gabrovo, părți din regiunea Ruse, din regiunea Plevna și o mică parte din regiunile Targovishte și Sliven. Eparhia se află în Bulgaria centrală, la poalele munților Stara Planina, de la mijlocul Câmpiei Dunării și orașele Nikopole și Sviștov de-a lungul fluviului Dunărea. Se învecinează cu Eparhiile Veliko Târnovo , Lovech, Stara Zagora, Sliven, Varna și Veliko Preslav și Ruse, iar la nord cu fluviul Dunărea și România. Sediul Mitropolitului de Veliko Târnovo este în loc. Veliko Târnovo . Este împărțită în zece vicariate, după cum urmează: Vicariatul Veliko Târnovo ; Vicariatul Sviștov; Vicariatul Gorna Oryahovo; Vicariatul Gabrovo; Vicariatul Elena; Vicariatul Sevlievo; Vicariatul Nikopole; Vicariatul Dryanovo; Vicariatul Pavlikeni și Vicariatul Tryavna.

UNIVERSITATEA DIN CRAIOVA

Cod proiect: ROBG - 509
www.interregrobg.eu

UNIUNEA EUROPEANĂ
FONDUL EUROPEAN PENTRU DEZVOLTARE REGIONALĂ
INVESTIM ÎN VIITORUL TĂU!

GUVERNUL ROMÂNIEI

Regiuni biseric-eparhiale ortodoxe în România

Dioceza Bisericii Ortodoxe Autocefale Române acoperă teritoriul României cu următoarele mitropolii: Mitropolia Munteniei și Dobrogei; Mitropolia Moldovei și Bucovinei; Mitropolia Ardealului; Mitropolia Clujului, Maramureșului și Sălajului; Mitropolia Banatului și Mitropolia Olteniei.

Mitropolia care se încadrează în această strategie este cea a Olteniei.

Mitropolia Olteniei este o diviziune a Bisericii Ortodoxe Române. A fost înființată în anul 1939 și are sediul în loc. Craiova. Arhiepiscopul Craiovei este în același timp și Mitropolitul Olteniei. Din anul 2009 Arhiepiscopul Craiovei și Mitropolit al Olteniei este Irinel Popa. Mitropolia cuprinde următoarele arhiepiscopii și episcopii: Arhiepiscopia Craiovei; Arhiepiscopia Râmnic; Episcopia Severin și Strehaia, și Episcopia Slatina și Romanați.

Turismul religios urmează să se constituie ca o prioritate pentru regiunile și județele situate în regiunea transfrontalieră dintre Bulgaria și România. Această tendință urmează să fie susținută de autoritățile locale și regionale, clerul ortodox, precum și de reprezentanții afacerilor din turismul local, național și internațional.

În zonele studiate din Bulgaria și România se descoperă numeroase biserici și mănăstiri antice, medievale și renașcentiste. Bogăția lor istorică și culturală, precum și amplasarea lor în peisaje naturale minunate, le fac destinații cu potențial ridicat pentru turism religios și pelerinaj. În Eparhia Vidin există nouă mănăstiri și 230 de biserici, în Eparhia Vrața există șase mănăstiri active, în cea din Plevna - una, în cea din Veliko Târnovo există douăzeci de mănăstiri, dintre care zece sunt situate în municipalitatea Veliko Turnovo. În eparhie există 324 de biserici, unele declarate monumente de cultură de importanță națională. În eparhia Ruse, există patru mănăstiri active, în timp ce în Vicariatul Ruse sunt 82 de biserici, iar în celelalte vicariate sunt altele 104. În regiunea Vidin, în afară de mănăstirile cunoscute Izvorski, Klisurski, Lopushanski, Chiprovski, sunt interesante și Mănăstirea în stâncă Albotinska și Rakovishka, Dobridolska, Brisarska și Bdinski. Cea mai veche biserică din Eparhia Vidin este biserică medievală "Sf. Ioan Botezătorul", care se află în satul Varbovo din municipalitatea Chiprene, care

Cod proiect: ROBG - 509
www.interregrobg.eu

UNIUNEA EUROPEANĂ
FONDUL EUROPEAN PENTRU DEZVOLTARE REGIONALĂ
INVESTIM ÎN VIITORUL TĂU!

GUVERNUL ROMÂNIEI

este din sec. 17. În biserica ”Sf. Înălțare! din Chiprovtsi din sec. 13, în biserica de la Mănăstirea ”Sf. Ivan Rilski” și în biserica din satul Beli mel se întâlnesc și paralele cu arhitectura gotică catolică, rezultatul confesiunii comune și fără probleme a populației din această regiune din secolele XVI-XVII de credință ortodoxă și catolică.

În regiunea Vrața, în afară de Mănăstirea din Bistrets ”Sf. Ioan Pustnicul”, Mănăstirile Cherepish și Osenovlak¹, prezintă interes și Mănăstirea din Gradesh ”Sf. Ioan Botezătorul” și Mănăstirea din Strupesh ”Sf. Prooroc Ilie”. Cea mai vestită biserică din Ruse este ”Sf. Treime”. Mănăstirile ”Sf. Marina” din Karan Varbovka și ”Sf. Petka” din satul Koprivets din Regiunea Ruse, de asemenea pot fi transformate în obiective pentru turismul religios.

În bisericile și mănăstirile din zonele studiate sunt păstrate icoane valoroase, lucrări ale măștrilor din faimoasele școli bulgare de picturi de icoane - Debar, Tryavna și Samokov, precum și iconostasuri confecționate în mod deosebit. Obiectele bisericesti sunt și acestea extrem de valoroase, cum ar fi lucrările măștrilor școlii de aurari din Chiprovtsi din secolul al XVII-lea, care sunt primele lucrări cunoscute până astăzi, create de școala în cauză (1601-1612).

Un mare interes pentru credincioși îl reprezintă icoanele făcătoare de minuni din unele mănăstiri. În Mănăstirea Bdin se păstrează icoana făcătoare de minuni a Maicii Domnului, iar în biserica catedrală ”Sf. Dimitrie din Salonic” din Vidin se păstrează icoana făcătoare de minuni a Sf. Fecioare. La Mănăstirea Izvor din regiunea Vidin, de asemenea se păstrează o icoană făcătoare de minuni a Maicii Domnului. În Mănăstirea Lopushanskidin regiunea Montana se află icoana Sfintei Fecioare, despre care se crede că a plâns pentru prima dată în anul 1923, după evenimentele din jurul revoltei din septembrie. În afară de aceasta, există o altă icoană mai mică a Maicii Domnului, găsită în urma unui vis în peretele de vest al bisericii mănăstirii, care a supraviețuit arderii mănăstirii după înăbușirea revoltei din Chiprovtsi din anul 1688. În fiecare an, această icoană atrage zeci de credincioși. În biserica ”Adormirea Maicii Domnului”, parte din Pădurea sfântă Târnovo (în apropiere de biserica ”Sf. 40 de mucenici”), unde se află

¹ Mănăstirea Osenovlak face parte din Eparhia Sofia.

UNIVERSITATEA DIN CRAIOVA

Cod proiect: ROBG - 509
www.interregrobg.eu

UNIUNEA EUROPEANĂ
FONDUL EUROPEAN PENTRU DEZVOLTARE REGIONALĂ
INVESTIM ÎN VIITORUL TĂU!

GUVERNUL ROMÂNIEI

icoane din vechile biserici din împrejurimi, se păstrează și icoana făcătoare de minuni a Sf. Petka (1854), ornată cu argint. În rezervația Arbanassi, la Mănăstirea de maici "Sf. Nicolae Făcătorul de Minuni", de asemenea se află icoana făcătoare de minuni a Maicii Domnului cu trei mâini, care ajută familiile fără copii să aibă copii. În altă biserică din Arbanasi "Adormirea Maicii Domnului", în pridvorul vechii biserici din sec. 13 se află icoana făcătoare de minuni Sf. Fecioară cu ornamente din argint, despre care se știe că a fost pictată în sec. 14.

Un alt potențial de care dispun mănăstirile din zonele acoperite de proiect și legate de turismul religios sunt izvoarele și iazurile despre care se crede că dacă se bea din apa lor sau se spală cu aceasta sunt vindecate multe probleme de sănătate ale celor nevoiași. Astfel de ape se află la Mănăstirea Osenovlak (7 tronuri), la Mănăstirea Klisura "Sf. Sf. Kiril și Metodiy" și la Mănăstirea Dobridol din reg. Montana. Există un izvor vindecător despre care se crede că vindecă bolile ochilor la Mănăstirea Izvor din reg. Vidin. Acest lucru este valabil și pentru sfintele moaște ale sfinților creștini din bisericile și mănăstirile bulgare, care sunt vizitate de mulți oameni și sunt foarteenerate de credincioși. În biserica catedrală "Sf. Dimitrie din Salonic" din loc. Vidin se păstrează moaștele a 12 sfinți. Acest lucru este valabil și pentru Mănăstirea Chiprovtsi și Mănăstirea Lopushanski din regiunea Montana, precum și pentru biserica "Sf. Gheorghe" din loc. Ruse.

Se constată că unul dintre elementele atractive pentru turiști este și tipul obiectivelor religioase, precum și datarea acestora, care influențează realizarea unui procent mai mare din turismul religios. Creștinismul timpuriu din secolele 4-6 din regiunile studiate a lăsat multe bazilici creștine timpurii ca primă formă de lăcașuri de cult creștine. Obiectivele arheologice din antichitate sunt foarte populare printre turiști, aceste locuri fiind căutate și vizitate foarte mult. Din păcate însă, nu toate sunt restaurate și bine promovate. În regiunea Vidin putem aminti biserica creștină timpurie din satul Botevo, care chiar dacă este distrusă, este amplasată într-un mediu natural foarte plăcut, orașul antic Raciaria și bazilicile sale antice, cele patru bazilici creștine timpurii din loc. Montana (două în cetatea restaurată Montanesium și celelalte care nu sunt socializate chiar dacă există marcaj până la acestea). În Vrața (Vrațata) este o bazilică antică, iar în satul Ochindol bazilica este restaurată aflându-se într-un mediu natural minunat.

UNIVERSITATEA DIN CRAIOVA

Cod proiect: ROBG - 509
www.interregrobg.eu

UNIUNEA EUROPEANĂ
FONDUL EUROPEAN PENTRU DEZVOLTARE REGIONALĂ
INVESTIM ÎN VIITORUL TĂU!

GUVERNUL ROMÂNIEI

Câteva au și locuri de odihnă. Este interesantă și bazilica creștină timpurie din zona "Ritlite" de lângă satul Lyutibrod. În regiunea Plevna, în vechea așezare antică Storgozia, a fost descoperită una dintre cele mai mari bazilici creștine timpurii din Bulgaria, cu dimensiunile de 45/22m. Se află în parcul Kaylaka unde s-a descoperit un centru roman vechi de cult. Pentru turiști a fost realizată o aplicație 3D. Are un potențial ridicat de dezvoltare a turismului cultural, educațional, religios, natural și ecoturism. La Muzeul de Istorie din loc. Oryahovo se păstrează o cruce unică creștină timpurie din piatră din secolul al IV-lea, care este un exemplu minunat de artă creștină timpurie. În regiunea Veliko Târnovo se află cel mai mare oraș antic roman bine conservat, Nicopolis ad Istrum, unde au fost descoperite două bazilici creștine timpurii. În loc. Nikopole se află o biserică restaurată în totalitate cu cupolă în formă de cruce "Sf. apostoli Petru și Pavel".

Veliko Târnovo este probabil una dintre cele mai vizitate destinații atât de turiști bulgari, cât și de turiști internaționali. Mănăstirile din eparhie, numeroasele biserici, rezervația Arbanassi cu mănăstirile și bisericile sale, oferă turiștilor bogate informații despre cultura și istoria poporului bulgar, precum și despre tendințele în arhitectura creștină și arta din diferite perioade istorice. Aici există biserici și mănăstiri unicat bine păstrate din Evul Mediu și Renașterea bulgară. În cartierul "Asenovo" din loc. Veliko Târnovo sunt multe biserici care intră în componența așa numitului Mare Laur din Târnovo. Cel mai vechi monument datează din anul 1185 - biserica "Sv. Dimitrie din Salonic". Fiecare biserică și mănăstire de aici poate deveni o destinație atât pentru pelerinaj, cât și pentru turismul religios. Acestea servesc credinciosului nu numai ca legătură cu Dumnezeu, ci dezvăluie ochilor turistului o parte semnificativă din istoria bulgară. Există aproximativ 20 de mănăstiri active în jurul orașului Veliko Târnovo, unele dintre ele cunoscute ca „regale”, deoarece au fost fondate de diferiți conducători bulgari în timpul celui de-al doilea țarat bulgar. Acestea au fost întotdeauna o sursă de spiritualitate și literatură bulgară. Printre ele se numără Mănăstirea Preobrazhenski „Schimbarea la Față a Domnului”, Mănăstirea Kapinovski, Mănăstirea Plakovski, Mănăstirea Kilifarevo, Mănăstirea Patriarhală „Sf. Treime” și multe altele. O destinație

UNIVERSITATEA DIN CRAIOVA

Cod proiect: ROBG - 509
www.interregrobg.eu

UNIUNEA EUROPEANĂ
FONDUL EUROPEAN PENTRU DEZVOLTARE REGIONALĂ
INVESTIM ÎN VIITORUL TĂU!

GUVERNUL ROMÂNIEI

pentru turismul religios și pelerinaj este biserica ”Sf. Apostoli Petru și Pavel”, unde există fresce unice din diferite perioade ale Renașterii bulgare

Un mare potențial de dezvoltare pentru turismul religios îl au mănăstirile în stâncă din Eparhia Ruse, în valea râului Rusenski Lom. Mănăstirea ”Sf. Dimitrie Basarabov”, orașul medieval Cherven, Mănăstirile în stâncă de la Ivanovo (care este obiectiv UNESCO), se află printre cele mai vizitate zece destinații din Bulgaria. Pentru turiști, aceasta este o formă extrem de impresionantă de turism religios - chiliile și bisericile în stâncă, cu picturi murale valoroase din Evul Mediu, natura minunată care le înconjoară, toate aceste lucruri sunt factori de atracție deosebit de puternici pentru mulți turiști. În afară de mănăstirile în stâncă din Ruse pot fi evidențiate și peșterile cu fresce de la Mănăstirea ”Sf. Ioan Pustnicul” de lângă Vrața sau altele din satul Prevala, mun. Choprovtsi, pe traseul ecologic Shirokaplanina, reg. Montana, precum și biserica ”Sf. Ștefan”, aflată în apropierea orașului Nikopole și care a făcut parte din complexul mănăstiresc din sec. X-XI, mănăstirile în stâncă din regiunea Plevna și altele. Un potențial de dezvoltare nevalorificat pentru turismul religios îl are Mănăstirea în stâncă din Albotinski ”Sf. Înălțare a lui Hristos”, care se află în apropiere de Veliko Târnovo. Restaurarea și promovarea tuturor acestor locuri din nordul Bulgariei reprezintă o condiție prealabilă importantă pentru îmbunătățirea turismului religios și pelerinajului.

Județele studiate din România se caracterizează, de asemenea, prin numeroase biserici și mănăstiri, a căror promovare ar putea transforma această regiune într-o destinație de dorit atât pentru turiști, cât și pentru pelerini.

În județul Mehedinți sunt înregistrate 700 obiective istorice ca parte din moștenirea culturală. Dintre acestea 23 sunt hramuri religioase de interes național. Așezările pe teritoriul cărora au fost descoperite aceste obiective sunt mun. Drobeta-Turnu Severin, orașul Baia de Aramă, orașul Strehăia și comunele Ilovăț, Șimian, Botoești și Izvoru Brânzii. Cele mai cunoscute locuri de închinare de pe teritoriul județului Mehedinți sunt: ruinele bisericii medievale din Drobeta-Turnu Severin, ruinele mănăstirii Vodița, Mănăstirea Strehăia, biserica ”Sfânta Treime”, biserica ”Tăierea capului Sf. Ioan Botezătorul”. O importanță deosebită pentru turismul religios local îl au și: Biserica din lemn ”Sfinții Apostoli Petru și Pavel” (1757), biserica din lemn ”Sf. Arhangheli” (1783), biserica ”Sfânta Treime” din Cerneț (1663), biserica

UNIVERSITATEA DIN CRAIOVA

Cod proiect: ROBG - 509
www.interregobg.eu

UNIUNEA EUROPEANĂ
FONDUL EUROPEAN PENTRU DEZVOLTARE REGIONALĂ
INVESTIM ÎN VIITORUL TĂU!

GUVERNUL ROMÂNIEI

fostei mănăstiri "Sf. Arhangheli" din Baia de Aramă (1699), biserica Grecescu din Drobeta-Turnu Severin (1803), Mănăstirea Gura Motrului (1512), schitul "Sf. Cruce" din Topolița (1646), Mănăstirea Mraconia (1453), mănăstirile "Sf. Treime", cunoscută și sub numele Strehaia, Godeanu, Jiana, și altele.

Județul Olt are un bogat patrimoniu religios și cultural, cu 758 de situri istorice înregistrate. Dintre acestea 17 sunt clădiri religioase de importanță națională. Așezările pe teritoriul cărora se află aceste obiective sunt mun. Slatina și satele Brâncoveni, Călui și Poboru. Obiectivele turistice religioase primesc un număr mare de vizitatori în timpul diferitelor sărbători creștine, ale sărbătorilor hramurilor bisericilor și mănăstirilor. Cele mai cunoscute locuri de închinare de pe teritoriul județului sunt mănăstirile: Călui, Brâncoveni și Clocociov.

În județul Dolj există aproape 700 de monumente istorice, biserici și mănăstiri impresionante ca arhitectură, care sunt printre cele mai atractive și maiestuoase clădiri din România, expozate arheologice și etnografice unice, muzee turistice, castele, palate și multe altele, parte din patrimoniul cultural național al țării. Localitățile pe al căror teritoriu se află sunt municipiul Craiova, comuna Podari, comuna Coțofenii din Față, comuna Melinești și comuna Malu Mare. Cele mai cunoscute lăcașuri de cult situate în județul Dolj sunt: Ansamblul Arhiepiscopiei Craiovei și Mitropoliei Olteniei, Biserica de lemn "Toți Sfinții", biserica catedrală "Sf. Dimitrie", biserica "Mântuleasa", biserica "Madona Dudu", Mănăstirea "Jitianu". O importanță deosebită pentru turismul local îl au și mănăstirile Caracea, Maglavit, Popânzălești, Coșuna. Toate acestea pot fi incluse în trasee religioase atractive, inclusiv mănăstirile din județele învecinate Olteniei (Mehedinți, Gorj, Vâlcea, Olt).

3. Analiza siturilor religioase ortodoxe ca resurse turistice antropice care pot contribui la dezvoltarea turismului religios în regiunea transfrontalieră

Localitățile frumoase din regiunea transfrontalieră dintre Bulgaria și România sunt pline de numeroase lăcașuri bisericesti ortodoxe (mănăstiri active și biserici

UNIVERSITATEA DIN CRAIOVA

Cod proiect: ROBG - 509
www.interregrobg.eu

UNIUNEA EUROPEANĂ
FONDUL EUROPEAN PENTRU DEZVOLTARE REGIONALĂ
INVESTIM ÎN VIITORUL TĂU!

GUVERNUL ROMÂNIEI

parohiale) care permit dezvoltarea pelerinajului creștin și a turismului religios. Lăcașurile sfinte de cult ca resurse turistice antropice semnificative din punct de vedere spiritual pot fi utilizate pe tot parcursul anului, ceea ce contribuie la dezvoltarea turismului intern și internațional. Resurse turistice importante sunt și colecțiile muzeale locale, care sunt valoroase prin diversele artefacte istorice, etnografice și arheologice, care dezvoltă cultura spirituală și materială a regiunii.

Transformarea obiectivului natural și antropic obișnuit într-o resursă turistică nu se face brusc, ci trece prin mai multe etape:

Etapa preturistică Obiectivul există ca element obișnuit neutilizat. Este vizitat doar de localnici, dar nu este transformat într-o resursă turistică reală și semnificativă. Viitorii vizitatori primesc informații despre acesta de la martori oculari sau din mass-media, dar fără să aibă impresii personale despre obiectiv.

Etapa de valorizare Site-ul trezește interes și atrage turiști. Turiștii vizitează obiectivul și își formează o anumită atitudine apreciativă. Se realizează o evaluare preliminară a sitului turistic și se face comparații cu alte site-uri. Se realizează noi construcții în vecinătate sau se lărgesc și îmbunătățesc baza materială existentă (hoteluri, restaurante, puncte de vânzare cu amănuntul, etc.).

Etapa funcțională Se transformă în "resursă pentru turism" și satisface nevoile de bază ale turiștilor. Sunt oferite servicii turistice complete consumatorilor prin furnizarea de servicii diverse (publicitate, informații turistice, cazare, hrană, vânzări de bunuri etc.).

Elementele externe determinate naturale și sociale (antropice) ale mediului determină gruparea resurselor turistice ca: *resurse turistice naturale și antropice*. Principalele grupuri de resurse turistice care dobândesc atractivitate turistică sunt puternic influențate de locația lor, de apropierea de marile orașe și de accesibilitatea transportului aferent și suprastructura turistică construită.

Resursele naturale turistice sunt obiective și fenomene ale mediului natural existente în condițiile lor naturale și în realitățile obiective. Acestea nu sunt destinate doar turismului, ci susțin dezvoltarea acestuia, deoarece sunt atractive pentru turiști și creează legătura dintre natură și turism.

Cod proiect: ROBG - 509
www.interregrobg.eu

UNIUNEA EUROPEANĂ
FONDUL EUROPEAN PENTRU DEZVOLTARE REGIONALĂ
INVESTIM ÎN VIITORUL TĂU!

GUVERNUL ROMÂNIEI

Resursele turistice antropice sunt obiective și atracții cu caracter nenatural (artificial) construite de oameni. Acestea sunt similare celor naturale din punctul de vedere al consumului și creării produsului turistic. Cele mai multe dintre ele nu au fost concepute special pentru a satisface nevoi turistice, ci au fost ulterior transformate în resurse turistice. După geneza lor, acestea se împart în cultural- istorice și artificiale.

Grupa cultural-istorică include obiective create în trecutul îndepărtat sau recent, cum ar fi: *istorice* (monumente istorice, câmpuri de luptă, nave etc.); *arheologice* (săpături arheologice la cetăți, palate, turnuri, biserici, obiecte și artefacte); *arhitecturale* (fortărețe, palate, case, fântâni, poduri, străzi, piețe); *etnografice* (meșteșuguri, ateliere, festivități și obiceiuri folclorice, îmbrăcăminte, produse culinare, articole de uz casnic); *religioase/de cult* (cimitire, morminte, mausolee, necropole, sanctuare, procesiuni, botezuri, mănăstiri, temple, capele, picturi murale, vase ceremoniale și religioase), *cultural-informaționale* (muzee, galerii, tezaure, biblioteci).

Grupa celor artificiale este construită exclusiv pentru a răspunde diferitelor nevoi turistice, cum ar fi: *divertisment* (distracție și tematice/apă, grădină zoologică, peșteră de sare); *culturale* (festivaluri, sărbători, expoziții, spectacole, concerte); *sporturi* (competiții, bazine sportive, stadioane); *istorice* (panorame, restaurări lupte istorice, parcuri istorice); *afaceri* (centre comerciale, târguri, burse, expoziții mondiale, congrese).

Esențiale pentru turismul religios (industria turismului) sunt acele resurse turistice care atrag turiștii cu o motivație spirituală și pioasă specifică, combinate cu o orientare religioasă-cognitivă și o experiență emoțională tangibilă (sentiment religios). Aceste caracteristici sunt suficiente pentru a face turiștii să viziteze o anumită destinație turistică. Interesantă este tendința de a intensifica interesul pentru călătoriile turistice, oferind informații despre construcția bisericii, vizitarea mănăstirilor și bisericilor, precum și cazarea în acestea pentru a cunoaște regulile și condițiile de viață autentice din mănăstire.

Pentru *turismul religios principalele resurse turistice antropice sunt locurile sfinte de cult și arhitectura acestora*, care sunt și clădiri liturgice (obiecte). Toate complexele și bisericile mănăstirești sunt simultan lucrări arhitecturale și artistice,

UNIVERSITATEA DIN CRAIOVA

Cod proiect: ROBG - 509
www.interregrobg.eu

UNIUNEA EUROPEANĂ
FONDUL EUROPEAN PENTRU DEZVOLTARE REGIONALĂ
INVESTIM ÎN VIITORUL TĂUI

GUVERNUL ROMÂNIEI

rezultat al eforturilor și muncii diferiților maeștri, meșteri și specialiști în construcții. În regiunea transfrontalieră dintre Bulgaria și România, fiecare mănăstire ortodoxă și biserică parohială este diferită din punct de vedere arhitectural. O caracteristică specială a locurilor sfinte creștine (liturgice) este aceea că au fost construite pentru un scop și destinație diferite, fără o conexiune funcțională cu turismul. Trebuie menționat că nu toate locurile sfinte (cum ar fi resursele antropice) pot fi adaptate și utilizate pentru vizitele de masă. Reflectarea obiectivă a acestei specificități justifică refuzul în unele dintre mănăstirile ortodoxe (indiferent de unicitatea, calitățile și valoarea lor) de a fi vizitate de turiști și de a fi folosite ca locuri turistice din cauza destinației lor diferite. Este necesar ca interesele conducerii mănăstirii, ale comunității și ale turiștilor să coincidă, ceea ce poate permite vizitarea și recunoașterea mănăstirii ca o bogăție spirituală națională.

Lăcașurile sacre din creștinism sunt *naturale* (izvoare cu apă sfântă, râuri, lacuri, peșteri, munți, păduri, deșerturi, etc.) și *de cult* (mănăstire, biserică, capelă, mormânt, clopotniță, bolți, cruci memoriale ridicate, moaște, relicve (fragment din Sfânta Cruce a Domnului, icoane miraculoase, etc.)). În funcție de caracteristicile utilizării lor, acestea pot fi calificate ca: *obiective sfinte creștine regionale, naționale sau internaționale (mondiale)* pentru turismul de masă sau pelerinaj.

Turismul religios este considerat ca un element al întregului sistem de cunoaștere cu valorile spirituale ale unui popor și pentru a face contact direct cu moștenirea religioasă și istorică a țării. O resursă antropică importantă pentru turismul religios sunt *evenimentele bisericesti, sărbătorile, tradițiile și obiceiurile culturale locale asociate*. Acest accent deosebit în dezvoltarea culturii spirituale trebuie recunoscut și promovat. Există diferite tradiții festive, ritualuri și obiceiuri, caracteristice numai anumitor regiuni și grupuri etnografice din regiunea studiată, care și-au păstrat particularitățile locale și nu sunt practicate în alte părți ale țării. Combinarea acestora cu resursele antropice disponibile poate genera cu succes un impact complex pentru realizarea și dezvoltarea turismului religios.

Într-o serie de țări călătoriile în scop religios reprezintă forma dominantă de turism. Durata șederii în fiecare lăcaș de cult este determinată în funcție de importanța și clasificarea resurselor destinației turistice. Acestea sunt definite ca centre (puncte) de

Cod proiect: ROBG - 509
www.interregrobg.eu

UNIUNEA EUROPEANĂ
FONDUL EUROPEAN PENTRU DEZVOLTARE REGIONALĂ
INVESTIM ÎN VIITORUL TĂU!

GUVERNUL ROMÂNIEI

importanță internațională, națională, regională și locală. Șederea în diferite locuri este diferită: la cele de importanță internațională de la 5 la 7 zile; la cele de importanță națională de la 3 până la 5 zile; la cele de importanță regională 2-3 zile; la cele de importanță locală șederea estimată este de la 1 la 2 zile, iar la obiectele individuale durata este de până la câteva ore.

Pentru realizarea turismului religios la nivel local, de o importanță primordială este ansamblul de resurse antropice regionale (locuri sfinte) create de om, cu unicitatea și valoarea lor, care constituie obiectul principal și condiția necesară pentru formarea și producerea produsului turistic. În mare măsură, specificul care determină dezvoltarea sa se datorează resurselor turistice antropice (de cult). O caracteristică importantă a călătoriilor turistice cu motiv religios este sustenabilitatea relativ ridicată a cererii și ofertei turistice. Destinațiile turistice care dezvoltă acest tip de turism specializat ar trebui să poată găsi o nișă și să intereseze direct consumatorul despre resursele naturale și moștenirea religioasă disponibilă.

Spațiul teritorial din regiunea transfrontalieră este plin de locuri sfinte creștine unice (resurse antropice) de importanță națională și regională. Rareori se întâlnește în Europa o concentrare de lăcașe de cult din diferite epoci istorice și culturale (antichitate, evul mediu, renaștere, epoca modernă). Această bogăție ortodoxă a sfintelor biserici se extinde, generează și optimizează imaginea și caracteristicile cultural-sociale specifice ale regiunii. Patrimoniul religios-istoric distins, tradițiile și obiceiurile de sărbătoare păstrate (modul de viață și dialectul local) din regiunea studiată pot fi definite ca o parte semnificativă a culturii spirituale și materiale a ambelor țări. Regiunile transfrontaliere au un potențial turistic excepțional și pot fi desemnate ca destinații transfrontaliere specifice pentru turismul religios.

UNIVERSITATEA DIN CRAIOVA

Cod proiect: ROBG - 509
www.interregrobg.eu

UNIUNEA EUROPEANĂ
FONDUL EUROPEAN PENTRU DEZVOLTARE REGIONALĂ
INVESTIM ÎN VIITORUL TĂU!

GUVERNUL ROMÂNIEI

PARTEA A DOUA

Analiza situațională a regiunilor transfrontaliere ca destinație turistică pentru dezvoltarea turismului religios

1. Oportunități pentru promovarea și dezvoltarea turismului religios în regiunile transfrontaliere dintre Bulgaria și România

Ultimele decenii au dovedit că turismul a devenit un fenomen mondial care vizează diferite grupuri de consumatori și libera lor circulație într-o varietate de destinații turistice. Această tendință pe termen lung se reflectă în creșterea constantă a călătoriilor turistice (internaționale și interne).

De o importanță deosebită pentru *dezvoltarea conținutului destinației turistice* este crearea și întreținerea unui anumit *mix de marketing* (produs, preț, imagine, distribuție, promovare, comunicare, impresii, etc.). Acest lucru depinde în totalitate de *actorii publici și privați locali interesați* și de strategiile și politicile pe care le-au creat pentru promovarea turismului durabil în regiunea respectivă. Construcția infrastructurii și a regulilor de implementare a turismului se află în mâinile sectorului public. Sectorul privat se concentrează pe construirea unei suprastructuri turistice în apropierea resurselor turistice pe care le comercializează. Prezența unui marketing și management efectiv al destinației este o condiție prealabilă serioasă pentru funcționarea cu succes a acesteia.

Pentru dezvoltarea turismului religios în regiunea transfrontalieră dintre Bulgaria și România, este extrem de important să fie desemnată ca destinație turistică locală. Centrul acestei destinații este fluviul Dunărea care unește teritoriul ambelor țări. Diferitele obiective sfinte creștine ale trecutului și prezentului se află printre bogățiile spirituale, culturale și istorice ortodoxe ale celor două țări.

UNIVERSITATEA DIN CRAIOVA

Cod proiect: ROBG - 509
www.interregrobg.eu

UNIUNEA EUROPEANĂ
FONDUL EUROPEAN PENTRU DEZVOLTARE REGIONALĂ
INVESTIM ÎN VIITORUL TĂU!

GUVERNUL ROMÂNIEI

Regiunile și localitățile bulgărești și românești de astăzi aflate de-a lungul Dunării oferă oportunități reale favorabile pentru dezvoltarea turismului religios, ca unul dintre tipurile de turism specializat.

Profilul economic și caracteristicile acestor orașe dunărene, dezvoltarea turismului religios ortodox ca potențial turistic va lărgi condițiile necesare pentru ca turismul să devină un sector economic prioritar, al cărui obiectiv principal să satisfacă interesele și nevoile consumatorilor și să crească nivelul de trai al populației locale. În ciuda bogăției de obiective religioase sacre și a culturii spirituale intangibile, acest tip de turism nu este oferit în mod semnificativ în regiunea transfrontalieră. Aceasta este o oportunitate unică de renovare și promovare a localităților mici din regiune. Avantajul turismului religios este că poate fi combinat cu toate celelalte tipuri de turism. Diversificarea slabă a ofertei de turism religios, promovarea și utilizarea slabă a potențialului disponibil al locurilor sfinte locale se reflectă în gradul de vizitare al acestora. Din păcate, programele și ofertele de produse turistice regionale sunt nesemnificative (sau complet subestimate), adesea cuprinzând doar locuri sfinte mai renumite pentru a fi vizitate, ceea ce reprezintă o barieră semnificativă pentru deblocarea oportunităților și nerealizarea potențialului regiunii ca destinație pentru practicarea acestui tip de turism specializat și, în consecință, pentru stabilirea lui permanentă pe piața turistică și dezvoltarea viitoare a acestuia.

Principalele componente care compun imaginea sistematică a unei destinații turistice se referă la:

- ∴ *Concentrația teritorială a resurselor turistice.*
- ∴ *Prezența bazei materiale (infrastructura și suprastructura turistică).*
- ∴ *Atracțiile individuale, atractivitatea și imaginea destinației turistice.*
- ∴ *Cointeresarea sectorului public și privat.*
- ∴ *Activitatea autorității religioase locale.*
- ∴ *Industria turistică (și neturistică).*
- ∴ *Resurse de intrare (personal turistic, investiții, antreprenariat, flux de turiști, așteptări ale turiștilor, etc.)*
- ∴ *Segmente de piață vizate.*

UNIVERSITATEA DIN CRAIOVA

Cod proiect: ROBG - 509
www.interregrobg.eu

UNIUNEA EUROPEANĂ
FONDUL EUROPEAN PENTRU DEZVOLTARE REGIONALĂ
INVESTIM ÎN VIITORUL TĂU!

GUVERNUL ROMÂNIEI

- ∴ *Mixul de marketing al destinației.*
- ∴ *Produse și servicii turistice.*
- ∴ *Teritoriul pentru crearea produsului turistic total.*
- ∴ *Inseparabilitatea producției turistice de consumul turistic în cadrul destinației.*
- ∴ *Capacitate limitată de a menține atractivitatea destinației turistice.*
- ∴ *Ciclul de viață specific (etape de dezvoltare ca urmare a modificărilor) al destinației.*

Factorii implicați în direcționarea fluxului turistic către o anumită destinație joacă un rol decisiv în transformarea acestuia într-o destinație turistică. Aceștia pot fi rezumați ca:

» *Motivația și nevoia de călătorie, luarea deciziilor, planificarea și întreprinderea călătoriei;*

» *Turismul religios cu continuitate și interconectare cu călătoriile de pelerinaj creștin apare ca una dintre cele mai vechi forme de turism din lume și există un interes deosebit pentru acesta;*

» *concentrația resurselor turistice.* Resursele turistice reprezintă forța de atracție pentru turiștii dintr-o destinație și reprezintă o condiție prealabilă importantă pentru inițierea și întreprinderea călătoriei. Zonele transfrontaliere se caracterizează printr-o varietate de resurse turistice care atrag turiști, dar nu sunt încă valorificate pe deplin;

» *Crește atitudinea critică a consumatorilor față de butaforie (imitație),* obiecte artificiale, motiv pentru care crește dorința de a vizita obiecte autentice care încarcă persoanele cu experiențe psihologice și emoționale profunde;

» *Fiecare călătorie turistică este un mijloc de a acumula noi experiențe și de vise îndeplinite;*

» *Atitudinea conștientă din ce în ce mai mare a turiștilor față de ei înșiși, grija pentru sănătatea spirituală (în raport cu stresul din viața de zi cu zi) influențează alegerea și întreprinderea călătoriei către locurile sfinte;*

» *Creșterea nivelului educațional al turiștilor duce la creșterea dorinței de a cunoaște religia (crența) celuilalt, de a îmbogăți și îmbunătăți cultura religioasă;*

» *A avea timp liber nelimitat sau limitat favorizează realizarea unei călătorii turistice cu motiv religios.*

Cod proiect: ROBG - 509
www.interregrobg.eu

UNIUNEA EUROPEANĂ
FONDUL EUROPEAN PENTRU DEZVOLTARE REGIONALĂ
INVESTIM ÎN VIITORUL TĂUI

GUVERNUL ROMÂNIEI

» *Accesibilitatea* către obiectivul turistic vizitat este un factor deosebit de important;

» O caracteristică deosebită a călătoriilor turistice este dependența de *dezvoltarea transportului*. Infrastructura rutieră neîntreținută sau lipsa acesteia și a indicatoarelor către mânăstiri creează inconveniente extreme;

» *Creșterea mobilității care conduce la excursii turistice individuale* (familiale) organizate sau neorganizate;

» Dependența predominantă de existența *suprastructurii turistice* la locul turistic. Acesta determină decisiv sosirea și șederea turiștilor la destinație. Baza materială existentă pentru turism în regiunea transfrontalieră este prevăzută pentru un anumit număr de turiști, depășirea acestei capacități creează dificultăți suplimentare;

» *Disponibilitatea populației locale de a primi turiști*. Acest factor este legat de dotarea cu personal și de asigurarea economică a turismului în zona respectivă;

» *Turiștii mulțumiți revin* (se întorc) la destinația turistică pentru a găsi ceva nou;

» *Asigurare personal turistic de înaltă calificare* cu educație profesională, care oferă servicii de înaltă calitate turiștilor din locul respectiv.

Calitatea produsului turistic oferit pentru turismul religios este determinată de activitatea cu succes a *ghidului local* (*ghiduri religioase bine realizate*) și de *furnizarea de informații de către serviciul de ghizi*.

Ghidul pentru turismul religios lucrează cu oameni de diferite credințe, mai ales atunci când sunt străini. Acest lucru îl obligă și îi cere să cunoască istoria religiilor, bazele și învățăturile religiilor relevante. Este necesar ca ghidul să cunoască atât credința și religia sa cât și alte religii pentru a căuta și prezenta turiștilor punctele de contact în predarea și practicarea obiceiurilor religioase (liturgice). În acest sens, el ar trebui să cunoască și să țină seama de diferențele turiștilor în context religios. În activitatea sa, acest lucru se reflectă direct în cazarea lor la hoteluri, cerințele de alimentație (pentru ortodocși acestea sunt perioadele de post din timpul anului sau postul din zilele de miercuri și vineri), ascultarea de muzică bisericească și texte biblice. Înainte de a vizita respectivul site turistic religios, este de dorit ca ghidul să instruiască (să avertizeze)

UNIVERSITATEA DIN CRAIOVA

Cod proiect: ROBG - 509
www.interregrobg.eu

UNIUNEA EUROPEANĂ
FONDUL EUROPEAN PENTRU DEZVOLTARE REGIONALĂ
INVESTIM ÎN VIITORUL TĂU!

GUVERNUL ROMÂNIEI

turiștii despre locul vizitat și cerințele care sunt imperative cu privire la îmbrăcăminte, fotografiere, păstrarea liniștii, modul în care grupul se deplasează, etc.

Când se vizitează diverse clădiri de cult, este necesar să se cunoască arhitectura bisericească, arta creștină (pictură, vitralii, sculptură în lemn), muzică bisericească, sărbători religioase și ritualuri. Este deosebit de important ca atunci când se vizitează lăcașuri de cult (biserica ortodoxă, mănăstire, capelă, lăcaș sfânt) ghidul să poată distinge între construcția bisericilor (tipuri de biserici creștine - bazilică, rotundă, cu cupole) și părțile distincte ale acestora (pridvor, naos), despre altare cu specificul lor, dispunerea interioară și amenajarea și accesoriile bisericilor. Este necesară o bogată cunoaștere despre vasele liturgice, haine, cărți liturgice, să se facă deosebirea între tipurile de slujbe liturgice, sacramente și rânduieli bisericești și cei care le îndeplinesc - diacon, presbiter și episcop. La închinarea într-o mănăstire, să fie familiarizați cu locația clădirilor monahale (biserica principală a mănăstirii și capelele, porți, pridvoare, magherniță, sală de mese, cuptor, stăreție, pivniță, anexe, zone rezidențiale, chilii pentru pelerini, etc). Fiecare dintre obiectivele bisericii vizitate are propria sa istorie (an de construcție, meșteri, clerici, picturi murale, iconostas, icoane, etc.). Este de dorit ca ghidul să cunoască bine această istorie ortodoxă-locală. Discursul ghidului trebuie să fie susținut teologic și prezentat cu competență, folosind o terminologie adecvată.

Serviciul de ghizi de la o biserică sau mănăstire creștină este o componentă importantă și obligatorie pentru vizitele de grup. Ghidul turistic care însoțește grupul este cel care face ceea ce este necesar pentru a facilita turiștilor percepția față de lăcașul de cult (biserica sau mănăstirea). În unele cazuri, ghidul turistic este subordonat ghidului bisericii (mănăstirii) și acționează doar ca lider de grup și organizator al excursiei turistice. Serviciul de ghizi, oferit de ghidul mănăstirii, este prezentat în ghidul tipărit al muzeului, odată cu tematica expoziției prezentate. La vizitarea altor biserici și mănăstiri unde nu există ghiduri bisericești special realizate, prezentarea se face de ghidul turistic. Obligațiile ghidului turistic, legate de organizarea și desfășurarea călătoriei cu autocarul în cazul turismului religios, sunt identice cu cele ale turismului de cunoaștere sau ale altor genuri de excursii turistice.

UNIVERSITATEA DIN CRAIOVA

Cod proiect: ROBG - 509
www.interregrobg.eu

UNIUNEA EUROPEANĂ
FONDUL EUROPEAN PENTRU DEZVOLTARE REGIONALĂ
INVESTIM ÎN VIITORUL TĂU!

GUVERNUL ROMÂNIEI

Principalele concluzii pe care le tragem din folosirea locurilor sfinte ortodoxe pentru dezvoltarea turismului religios în regiunea transfrontalieră sunt:

- În zona de cooperare transfrontalieră, există oportunități și condiții favorabile pentru dezvoltarea turismului religios internațional;
- Este necesară realizarea unei politici turistice pe termen lung pentru a realiza un număr mai mare de călătorii religioase-educative în regiune;
- Multe obiective creștine ale trecutului și prezentului au un potențial turistic mare, dar neexploatat;
- Încărcarea resurselor de cult antropice este mult sub nivelul capacității lor și pot fi utilizate mai activ;
- Există oportunități de a organiza evenimente festive mai mari legate de tradițiile religioase ortodoxe ale populației locale;
- Există oportunități favorabile pentru o combinație unică de turism religios și alte tipuri de turism;
- Porturile de pe Dunăre, care servesc pasageri, permit turiștilor să fie direcționați spre locurile sfinte;
- Nu există încă o capacitate suficientă pentru facilitățile de turism specializate pentru a satisface nevoile turiștilor;
- Pentru dezvoltarea de noi produse turistice este necesară o mai bună coordonare cu operatorii de turism locali
- Rolul principal ar trebui acordat operatorilor de turism străini și agențiilor de turism pentru distribuirea produselor turistice pe piețele europene și mondiale;
- Îmbunătățirea și garantarea calității serviciilor turistice pentru a oferi o mai bună protecție a consumatorilor;
- Executarea schimbului de informații, interacțiune, coordonare, acorduri de parteneriat și cooperare internațională pentru dezvoltarea acestui tip de turism în regiune, între structurile statului, autoritățile administrative bisericesti, cele locale și ONG-urile din turism.

UNIVERSITATEA DIN CRAIOVA

Cod proiect: ROBG - 509
www.interregrobg.eu

UNIUNEA EUROPEANĂ
FONDUL EUROPEAN PENTRU DEZVOLTARE REGIONALĂ
INVESTIM ÎN VIITORUL TĂU!

GUVERNUL ROMÂNIEI

- Eforturile localităților din Bulgaria și România trebuie orientate către dezvoltarea imaginii regiunii ca destinație pentru practicarea turismului religios.

2. Analiza infrastructurii generale și suprastructurii turistice în regiunea transfrontalieră

Baza materială a turismului este indispensabilă pentru primirea, cazarea și deservirea turiștilor la destinația turistică. Prezența sa o justifică ca o sursă secundară de atracție în cadrul destinației. Aceasta asigură satisfacerea nevoilor turiștilor în timpul călătoriei și șederii la destinația turistică (locul) și oferă condiții pentru realizarea serviciilor turistice de bază și suplimentare. Existența sa este crucială pentru asigurarea accesibilității, primirii, găzduirii, cazării și a facilităților pentru șederea turiștilor la destinație, pentru absorbția resurselor turistice.

Infrastructura turistică

Infrastructura turistică din apropierea mănăstirilor montane din regiunea studiată este limitată la facilități de agrement pe termen scurt (zone de picnic, grătare, adăposturi, zone de odihnă în pădure, locuri de campare, etc.). În majoritatea zonelor muntoase din jurul mănăstirilor există trasee marcate, poteci turistice marcate și trasee eco, foșoare pentru observarea animalelor și păsărilor de pradă, deviații de la rutele auto pentru drumeții, etc. În unele locuri există puncte de informare turistică, poduri peste râuri mici sau alte atracții. O mare parte din infrastructură este construită de silvicultori. Există, de asemenea, locuri pentru activități recreative, cum ar fi facilități de vacanță, campinguri, bungalouri, ferme piscicole și multe altele.

Superstructura de transport

Pe teritoriul ambelor țări este construită o rețea rutieră de clase diferite. Drumurile internaționale asigură cea mai rapidă și ușor accesibilă și conexiune între România și

Cod proiect: ROBG - 509
www.interregrobg.eu

UNIUNEA EUROPEANĂ
FONDUL EUROPEAN PENTRU DEZVOLTARE REGIONALĂ
INVESTIM ÎN VIITORUL TĂU!

GUVERNUL ROMÂNIEI

Bulgaria, respectiv: Drumul european E79 - traversează granița între cele două țări la Calafat și Vidin. Drumul E83 este parte din rețeaua rutieră europeană care se află în totalitate pe teritoriul Bulgariei și leagă Ruse prin Plevna de Sofia. E85 este un coridor european de transport ce face parte din rețeaua rutieră europeană care traversează România și Bulgaria la Giurgiu-Ruse, ajungând în orașele bulgare Veliko Târnovo, Haskovo și Svilengrad. Drumul european E70, pornește din Spania, trece prin România, prin București și Giurgiu, intră pe teritoriul Bulgariei la Ruse și ajunge prin Shumen la Varna. Starea suprafeței drumurilor este bună, chiar și în unele secțiuni caracterizate de alunecări de teren. Pe teritoriul bulgar, suprafața drumurilor (în special cele de clasa a treia sau pe plan local din clasa a patra) este depreciată și deteriorat, drenarea și întreținerea fiind neglijate. Reconstituirea sau repararea unor drumuri municipale (de importanță locală care oferă trasee de interes municipal și pe care se ajunge la mânăstirile din munți) nu s-a mai făcut ani de zile, ceea ce a dus la deteriorarea unora dintre drumurile ce se află de-a lungul rețelei de drumuri naționale din Bulgaria de Nord. Finalizarea autostrăzii Hemus, a proiectelor Vidin - Botevgrad și a autostrăzii Ruse-Veliko Târnovo, precum și repararea tronsonului bulgar al Dunării în apropiere de Ruse și reabilitarea comunicațiilor rutiere (pe drumurile de clasa a treia) vor contribui la accelerarea dezvoltării zonei pentru o circulație confortabilă și sigură.

Transportul pe căi navigabile peste Dunăre între regiunile transfrontaliere are o importanță deosebită. Toate regiunile românești și bulgărești incluse în proiectul transfrontalier au acces la malul Dunării, care este o graniță naturală între cele două țări. Podurile peste fluviu de la Vidin și Calafat (această legătură face parte din coridorul pan-european VII la Dunăre), Ruse și Giurgiu (coridorul european de transport E85) sunt puncte strategice care leagă țările de-a lungul coridorului de transport terestru și de-a lungul liniilor principale de cale ferată pe ambele direcții. Feribotul de la Oryahovo și

UNIVERSITATEA DIN CRAIOVA

Cod proiect: ROBG - 509
www.interregrobg.eu

UNIUNEA EUROPEANĂ
FONDUL EUROPEAN PENTRU DEZVOLTARE REGIONALĂ
INVESTIM ÎN VIITORUL TĂU!

GUVERNUL ROMÂNIEI

Bechet peste Dunăre scurtează traseul Bulgaria-România și timpul de călătorie (evită traficul greu de pe drumurile terestre) către Europa Centrală și de Vest. Sistemul de transport asigură funcționarea teritoriului ca un singur organism și integrarea acestuia la nivel național și internațional (european).

Superstructura hotelieră

Baza de cazare disponibilă în regiunea transfrontalieră este concentrată în principal în orașe și rareori în așezări montane. Multe mănăstiri ortodoxe oferă cazare (cu grupuri sanitare proprii și apă caldă) pentru pelerini și turiști. Astfel de mănăstiri bulgare în cadrul proiectului de cooperare transfrontalieră sunt: Mănăstirile Sokolski, Kapinovo și Kilifarevo din Eparhia Veliko Târnovo ; Mănăstirile Klisura, Dobridolski, Izvorski, Lopushanski din Eparhia Vidin; Mănăstirile Cherepish, Gradeshki și Strupesh din Eparhia Vrața; ”Mănăstirea Karanvarbovski” din Eparhia Ruse și altele. Mănăstirile românești care oferă cazare în regiunea transfrontalieră sunt două - Mănăstirea ”Sf. Ana” din județul Mehedinți și Mănăstirea ”Clocociov” din județul Olt. Numărul de vizitatori care înnoptează la mănăstiri nu este mare, însă numărul de înnoptări a crescut constant în ultimii ani. Este de remarcat faptul că numărul de nopți de cazare nu este mare și acest lucru se datorează slabei popularizării a sfântului locaș ca mijloc de adăpost și cazare pentru turiști.

Superstructura de restaurante

Suprastructura de restaurante include o activitate turistică importantă legată de alimentație (alimentația de bază și suplimentară) a turiștilor.

În partea românească a Dunării există multe moteluri și pensiuni cu restaurante (unități de luat masa). Unele dintre mănăstirile bulgare oferă, de asemenea, mâncare preparată pentru pelerini și a turiștilor. În curtea multor mănăstiri există fântâni cu apă constantă, grătar de piatră pentru gătit, adăpost, cort sau foisor, jucării pentru copii și multe alte facilități. De asemenea, în apropiere de unele mănăstiri există pavilioane cu mâncare și băuturi, precum și unități de luat masa care oferă mâncăruri delicioase locale tradiționale.

UNIVERSITATEA DIN CRAIOVA

Cod proiect: ROBG - 509
www.interregobg.eu

UNIUNEA EUROPEANĂ
FONDUL EUROPEAN PENTRU DEZVOLTARE REGIONALĂ
INVESTIM ÎN VIITORUL TĂU!

GUVERNUL ROMÂNIEI

Superstructura comercială

Suprastructura comercială este asociată cu vânzarea de bunuri și suveniruri, în principal, către turiști. Multe mănăstiri din regiunea transfrontalieră au magazine care oferă diverse tipuri de produse alimentare făcute de călugări sau călugărițe, precum și icoane, obiecte bisericești și suveniruri.

Crearea unei infrastructuri și suprastructuri turistice noi sau suplimentare pe teritoriul regiunii transfrontaliere a ambelor țări va crește gradul de absorbție a resurselor turistice din turism. Acest lucru va duce la dezvoltarea afacerilor turistice și va îmbunătăți funcționarea normală a acestuia în zonele administrative.

3. Rolul sectorului public în dezvoltarea turismului religios în regiunile de cooperare transfrontalieră

După analiza situațională și studiile de teren privind oportunitățile și nevoile dezvoltării turismului religios în regiunile transfrontaliere dintre Bulgaria și România, se relevă potențialul existent pentru a crea un produs turistic competitiv. Obiectivul principal al sectorului public este angajamentul său pentru construcția și întreținerea infrastructurii comune și stabilirea regulilor pentru implementarea activităților turistice pe teritoriul destinației turistice.

Poate fi realizată și patentată **marca de certificare** „Turism religios în regiunea transfrontalieră dintre Bulgaria și România” în scopul creșterii competitivității produselor turistice și serviciilor turistice prestate pe piața turistică internă și internațională. Acest lucru va îmbunătăți și consolida imaginea regiunii ca destinație inovativă pentru turismul religios durabil și de calitate. Marca certificată va diferenția produsul turistic ca unul diferit și original. Crearea sa este o garanție a standardelor înalte și a calității serviciilor. Obiectivele turistice care îndeplinesc cerințele și standardele necesare pentru serviciile și produsele oferite pot fi certificate ca purtătoare ale mărcii „Turism religios în regiunea transfrontalieră dintre Bulgaria și România” pentru calitate în turismul regional.

UNIVERSITATEA DIN CRAIOVA

Cod proiect: ROBG - 509
www.interregrobg.eu

UNIUNEA EUROPEANĂ
FONDUL EUROPEAN PENTRU DEZVOLTARE REGIONALĂ
INVESTIM ÎN VIITORUL TĂU!

GUVERNUL ROMÂNIEI

4. Analiza SWOT a regiunilor transfrontaliere Bulgaria-România ca destinații turistice pentru turism religios

Analiza SWOT se aplică pentru prognoze și planificarea posibilităților de dezvoltare a turismului religios în regiunile transfrontaliere dintre Bulgaria și România Este necesară mai ales atunci când planificăm obiectivele și prioritățile strategiei, deoarece reflectă influența elementelor (factorilor) diferite și separate din mediul intern și extern. Evaluarea stării actuale a turismului în zonele transfrontaliere relevă avantaje competitive, ceea ce presupune identificarea direcțiilor strategice pentru dezvoltarea turismului religios în conformitate cu caracteristicile specifice ale regiunii, publicului și mediului natural.

Scopul principal al acestei analize SWOT este de a descoperi oportunități pentru promovarea și adaptarea resurselor antropice (lăcașuri de cult ortodoxe) pentru o creștere mai cuprinzătoare a numărului de vizitatori, ținând cont de condițiile socio-culturale și de potențialul dezvoltării unui turism religios durabil.

• Avantaje pentru dezvoltarea turismului religios în regiunea transfrontalieră

Avantajele concurențiale și punctele forte ale dezvoltării turismului religios în regiunea transfrontalieră sunt evidențiate de:

Amplasarea geografică, și în mod special:

Locația geografică favorabilă a celor două regiuni învecinate ca și categorii interconectate într-o regiune transfrontalieră.

Caracteristici favorabile pentru realizarea unui turism fluvial sănătos și ecologic de-a lungul Dunării.

Cod proiect: ROBG - 509
www.interregrobg.eu

UNIUNEA EUROPEANĂ
FONDUL EUROPEAN PENTRU DEZVOLTARE REGIONALĂ
INVESTIM ÎN VIITORUL TĂU!

GUVERNUL ROMÂNIEI

Regiunea de dezvoltare a turismului religios este situată într-o zonă cu climă temperată cu patru anotimpuri, care nu este limitată de sezoanele turistice.

Activități prietenoase cu natura și ecologice dezvoltate.

Calitatea aerului atmosferic

Resurse naturale atractive.

Moștenirea religioasă-istorică

Patrimoniu bogat cultural și religios-istoric din diferite civilizații și epoci.

Amplasarea teritorială a obiectivelor de cult relativ apropiată.

Etnocultură specifică păstrată până în zilele noastre, costume, cultura ritualurilor, tradiții și folclor autentic.

Sărbătorile bisericii ortodoxe din ambele regiuni sunt sărbătorite la aceleași date și se disting prin autenticitatea lor în viața și practicile locale.

Flux de vizitatori intens spre unele dintre sfintele lăcașuri de cult ortodox.

Infrastructura turistică

Existență spații turistice de cazare și alimentație concentrate în regiunea transfrontalieră de-a lungul Dunării.

Infrastructură de transport bine dezvoltată între ambele țări.

Zonele cu o concentrare de servicii publice (străzi principale și piețe centrale) din localități sunt amenajate cu spații pietonale (sunt organizate cu numeroase zone verzi), oferind oportunități pentru explorarea lor, mers și relaxare.

Relieful localităților este favorabil și nu împiedică fluxul de turiști.

La situri a fost construită o rețea relativ bună de trasee de drumeție, ciclism și poteci montane în jurul mănăstirilor ortodoxe.

Există oportunități pentru alocarea și amenajarea de noi zone pentru construcția unei infrastructuri turistice suplimentare (facilități) în apropierea mănăstirilor.

UNIVERSITATEA DIN CRAIOVA

Cod proiect: ROBG - 509
www.interregrobg.eu

UNIUNEA EUROPEANĂ
FONDUL EUROPEAN PENTRU DEZVOLTARE REGIONALĂ
INVESTIM ÎN VIITORUL TĂU!

GUVERNUL ROMÂNIEI

Resurse informaționale

Existența centrelor de informare turistică (CIT) în orașele reședințe de județ și municipiile din regiunea transfrontalieră.

Disponibilitatea informațiilor despre mănăstiri furnizate de călugării și călugărițele care locuiesc în ele.

Broșuri și materiale promoționale despre istoria mănăstirilor și a parohiilor ortodoxe.

Resurse umane

Crește interesul de afaceri pentru turismul religios în zonele în care sunt investiții sporite.

Ghizii turistici oferă informații despre excursii și drumeții în zonele montane.

• Dezavantaje pentru dezvoltarea turismului religios în regiunea transfrontalieră

Amplasarea geografică

Utilizarea limitată a avantajelor locației geografice.

Disproporții în distribuția teritorială a populației, depopulare sau densitate scăzută a populației la sate, forme alternative de turism slab dezvoltate în regiune.

Moștenirea religioasă-istorică

Lipsă strategie de publicitate pentru dezvoltarea turismului religios pe tot parcursul anului.

Lipsa unei strategii de comunicare direcționate.

Flux de vizitatorii neinteresanți de locurile sfinte din așezările mai mici din regiune.

Structură expozițională slab dezvoltată în mănăstiri.

Lăcașuri bisericești-istorice și resurse naturale distruse.

Lăcașuri de cult arheologice abandonate și neîntreținute.

Pază inefficientă la monumentele de cultură.

Infrastructura turistică

Cod proiect: ROBG - 509
www.interregrobg.eu

UNIUNEA EUROPEANĂ
FONDUL EUROPEAN PENTRU DEZVOLTARE REGIONALĂ
INVESTIM ÎN VIITORUL TĂU!

GUVERNUL ROMÂNIEI

Lipsa diversității la locurile de cazare și alimentație.
Procent scăzut al locurilor de cazare de categorii superioare (3 și 4 stele).
Probleme cu calitatea serviciilor turistice în spațiile de cazare și alimentație.
Drumuri neasfaltate (în stare proastă) până la unele mănăstiri din munți.
Insuficiența parcărilor pentru autocare de turiști în jurul mănăstirilor.
Iluminat de slabă calitate în jurul bisericilor din orașe și în mănăstiri.
Acoperire insuficientă sau lipsa rețelelor mobile din zonele muntoase și așezările îndepărtate.

Turism religios de congrese slab dezvoltat.

Resurse informaționale

Conștientizare slabă a publicului despre semnificația spirituală și posibilitățile de vizitare a locurilor sfinte.

Promovarea inefficientă sau limitată a sfințelor biserici locale la târguri turistice și expoziții pentru diverse piețe turistice.

Număr insuficient de materiale informative care prezintă patrimoniul religios al regiunii transfrontaliere.

Lipsa programelor comune pe termen lung sau a unui plan de conservare a moștenirii ortodoxe locale între autoritățile bisericii și comunitatea locală.

Diversitate de interese ale autorităților municipale și bisericesti în reglementarea și dezvoltarea turismului religios pentru destinații.

Informații insuficiente cu privire la prețurile serviciilor turistice oferite în regiune.

Rețea de echipamente de informare slab dezvoltată.

Instrumente de informații și educaționale insuficient dezvoltate în bisericile și mănăstirile ortodoxe.

Lipsa monitorizării fluxului de vizitatori și a intereselor vizitatorilor din mănăstirile și parohiile ortodoxe.

Capacitate nefolosită pentru activități de marketing ale Centrelor de informare turistică (CIT) din orașele capitale regionale și municipii pentru dezvoltarea turismului religios din zonă.

UNIVERSITATEA DIN CRAIOVA

Cod proiect: ROBG - 509
www.interregrobg.eu

UNIUNEA EUROPEANĂ
FONDUL EUROPEAN PENTRU DEZVOLTARE REGIONALĂ
INVESTIM ÎN VIITORUL TĂU!

GUVERNUL ROMÂNIEI

Resurse umane

Lipsa personalului calificat din turism (salarii mici, angajare sezonieră, condiții de muncă defavorabile).

Necunoașterea modului de comportament în bisericile și mănăstirile ortodoxe, ceea ce duce la dispute și conflicte cu preoții, călugării și maicile.

Calificare profesională scăzută a operatorilor de turism și ghizilor turistici pentru îndrumarea grupurilor de turiști care vizitează biserici și mănăstiri ortodoxe.

• **Posibilități de dezvoltare a turismului religios în regiunea transfrontalieră**

Perspective politice

Aprofundarea și eficientizarea cooperării strategice între Bulgaria și România în domeniul turismului religios.

O politică activă a ministerelor de turism din Bulgaria și România pentru promovarea sanctuarelor bisericii ortodoxe, sprijin instituțional și legislativ pentru dezvoltarea turismului religios în ambele țări.

Crearea condițiilor între municipalități și mitropoliile ortodoxe și episcopii pentru o absorbție mai eficientă a fondurilor pentru dezvoltarea regională a turismului religios în cadrul diferitelor programe europene.

Înființarea unui consiliu regional sau local (municipal) consultativ pentru dezvoltarea turismului religios în regiune.

Stimularea dezvoltării întreprinderilor mici și mijlocii în turism.

Măsuri pentru îmbunătățirea condițiilor de atragere a investitorilor străini și locali pentru dezvoltarea turismului religios.

Sprijin instituțional pentru dezvoltarea parteneriatelor public-private în turism.

Consolidarea rolului ONG-urilor locale în domeniul turismului religios.

Moștenirea religioasă-istorică

Promovarea turismului religios ca parte a conceptului de construire a identității regionale a regiunii transfrontaliere.

Creșterea nivelului educațional al populației și interesului turistic pentru cunoașterea lăcașurilor ortodoxe.

UNIVERSITATEA DIN CRAIOVA

Cod proiect: ROBG - 509
www.interregrobg.eu

UNIUNEA EUROPEANĂ
FONDUL EUROPEAN PENTRU DEZVOLTARE REGIONALĂ
INVESTIM ÎN VIITORUL TĂU!

GUVERNUL ROMÂNIEI

Crearea de noi produse turistice tematice în regiune care vizează turismul religios.
Configurarea unor rute turistice accesibile pentru turism religios.
Desfășurarea unei campanii de informare în masă, cu un puternic accent educațional pentru a atrage mai mulți vizitatori.

Infrastructura turistică

Renovarea rețelei de transport și construcția accelerată a infrastructurii rutiere către mănăstirile ortodoxe greu accesibile din zonele muntoase.
Mărirea bazei de cazare în mănăstiri.
Digitizarea lăcașurilor de cult în zonele transfrontaliere.

Resurse informaționale

Înființarea de centre de informare pentru călătorii de pelerinaj și turism religios în eparhiile ortodoxe.

Construirea de puncte de informații pentru vizitatorii locurilor sfinte ortodoxe și marcarea traseelor din păduri, a potecilor din munți pentru a ajunge la o capelă sau la un loc sfânt.

Furnizarea de informații și utilizarea potențialului comunităților parohiale locale (rezidenților) în organizarea de sărbători bisericești, tradiții și obiceiuri conexe și promovarea festivalurilor populare locale.

Utilizarea rețelelor sociale pe Internet ca mecanisme eficiente pentru promovarea locurilor sfinte.

Resurse umane

Crearea de locuri de muncă pentru populația locală cu condiții pentru creșterea veniturilor din activități antreprenoriale, pe deplin în concordanță cu conceptul de turism religios.

Furnizarea de stimulente și reduceri de impozite pentru antreprenorii din turismul local.

Investiții pentru personal înalt calificat în turism.

UNIVERSITATEA DIN CRAIOVA

Cod proiect: ROBG - 509
www.interregrobg.eu

UNIUNEA EUROPEANĂ
FONDUL EUROPEAN PENTRU DEZVOLTARE REGIONALĂ
INVESTIM ÎN VIITORUL TĂU!

GUVERNUL ROMÂNIEI

Instruirea și calificarea ghizilor care oferă servicii de turism cu orientare religioasă și de cunoaștere.

• Riscuri pentru dezvoltarea turismului religios în regiunea transfrontalieră

Riscuri politice

Posibilitatea de a ajunge greu la un acord politic între cele două părți pentru o campanie comună de mass-media și comunicare privind oportunitățile de turism religios.

Posibilitatea unei contradicții la nivel politic sau bisericesc între Bulgaria și România, ceea ce ar împiedica cooperarea transfrontalieră și dezvoltarea turismului religios la nivel național.

Recesiune economică viitoare sau criză bruscă financiară, cu riscul unei scăderi puternice a investițiilor turistice regionale.

Investiții financiare insuficiente pentru păstrarea bogatului patrimoniu cultural și religios.

Moștenirea religioasă-istorică

Neasigurarea accesului egal la lăcașurile de cult ortodoxe pentru persoanele cu dizabilități fizice.

Infrastructura turistică

Reconstrucția unei părți a zonei teritoriale din apropierea mănăstirilor ortodoxe. Creșterea progresivă a traficului rutier, poluarea aerului și creșterea nivelului de zgomot în zonele populate.

Risc de dezastre naturale în locuri turistice izolate.

Întreținerea slabă a facilităților mănăstirilor pentru a găzdui pelerinii și turiștii.

Resurse informaționale

Pericol de încălcare a drepturilor consumatorilor cu informații incorecte sau înșelătoare.

Cod proiect: ROBG - 509
www.interregrobg.eu

UNIUNEA EUROPEANĂ
FONDUL EUROPEAN PENTRU DEZVOLTARE REGIONALĂ
INVESTIM ÎN VIITORUL TĂU!

GUVERNUL ROMÂNIEI

Riscul de atacuri ale hackeri-ilor asupra site-urilor web care pot perturba volumul de informații turistice despre locurile sfinte din regiune.

Resurse umane

Lipsa de interes din partea cetățenilor, clerului și mediului de afaceri pentru inițiative de creștere a gradului de popularizare a lăcașurilor sfinte.

Venituri și putere de cumpărare reduse ale populației.

Depopularea zonelor rurale.

Lipsa de coordonare și acțiuni comune între diferite părți interesate pentru realizarea turismului religios regional.

Lipsa personalului calificat potențial pentru turism, în special pentru furnizarea de servicii în domeniul turismului religios.

Migrația personalului turistic calificat către alte sectoare competitive.

Creșterea costurilor pentru personal calificat.

Pregătire profesională slabă a viitorilor ghizi care vor asista tururi pentru turiști cu motivație religioasă.

Se poate rezuma condiționat că factorii externi și interni oferă perspective bune și oportunități pozitive pentru extinderea capacității și durabilitate în realizarea practică a turismului religios în regiunea transfrontalieră, ca un tip special de turism.

Prezenta analiza SWOT proiectează patru direcții strategice care determină alegerea strategiei sectoriale, care are rolul de a rezuma și finaliza concluziile cu următoarele recomandări:

Direcții strategice:

◆ Dezvoltarea unui turism religios eficient, durabil și competitiv în conformitate cu tendințele cererii turistice.

◆ Crearea de produse și servicii turistice tematice pentru evidențierea specificului realizării turismului religios.

UNIVERSITATEA DIN CRAIOVA

Cod proiect: ROBG - 509
www.interregrobg.eu

UNIUNEA EUROPEANĂ
FONDUL EUROPEAN PENTRU DEZVOLTARE REGIONALĂ
INVESTIM ÎN VIITORUL TĂU!

GUVERNUL ROMÂNIEI

◆ Implementarea unei campanii publicitare la scară largă pentru promovarea lăcașurilor ortodoxe locale.

◆ Inițiative pentru îmbunătățirea infrastructurii și suprastructurii turistice de către autoritățile regionale și locale.

Recomandări:

- Crearea și aplicarea unui brand regional pentru turismul religios, care distinge regiunea față de celelalte și garantează turiștilor un produs de înaltă calitate.
- Acțiuni comune între cele două biserici ortodoxe și alte părți interesate pentru realizarea turismului religios regional.
- Îmbunătățirea superstructurii turistice din regiune.
- Construirea de centre de informații pentru turismul religios în localitățile mai mari și puncte de informare în mănăstiri.
- Realizarea unui site web specializat pentru turismul religios cu informații diverse și sistematice despre locuri de interes și rute turistice.

Direcțiile strategice prezentate dezvăluie câteva legături de bază specifice pentru implementarea turismului religios în regiunea transfrontalieră, ceea ce va contribui la o creștere semnificativă a fluxului turistic în regiunea studiată. Implementarea acestora necesită un management eficient și o coordonare îmbunătățită între toate părțile interesate.

Cod proiect: ROBG - 509
www.interregrobg.eu

UNIUNEA EUROPEANĂ
FONDUL EUROPEAN PENTRU DEZVOLTARE REGIONALĂ
INVESTIM ÎN VIITORUL TĂU!

GUVERNUL ROMÂNIEI

PARTEA A TREIA

Cadrul strategic pentru dezvoltarea turismului religios în regiunile transfrontaliere dintre Bulgaria și România

I. Viziunea, misiunea și prioritățile strategiei

Această strategie relevă necesitatea unor schimbări în politicile regionale pentru dezvoltarea turismului în regiunea transfrontalieră, care vizează promovarea și păstrarea moștenirii religioase și istorice și a tradițiilor și obiceiurilor religioase ale populației creștine locale.

Viziunea strategiei

În conformitate cu tendințele pieței turistice internaționale și interne din ambele țări, pe baza oportunităților disponibile și a situației turismului, *viziunea pentru dezvoltarea turismului religios în regiunea transfrontalieră ca destinație turistică* evidențiază starea dorită, reflectă tendințele și ceea ce se poate obține prin realizarea sa.

Regiunea transfrontalieră ar trebui să se consolideze ca o destinație turistică cunoscută la nivel internațional, accesibilă și impresionantă, prin dezvoltarea turismului religios ca tip de turism specializat realizat în cele patru sezoane, creând un mediu favorabil afacerilor turistice și calității vieții populației locale.

Viziunea pentru dezvoltarea turistică a regiunii transfrontaliere în domeniul turismului religios ne orientează către următoarele accente de conținut dorite și realizări posibile:

1. Conservarea și expunerea resurselor antropice religioase, istorice și de cult ca bază pentru dezvoltarea unui turism religios durabil;
2. Integrarea resurselor religioase și antropice și a atracțiilor naturale și culturale în patrimoniul cultural și istoric comun al Europei.
3. Interacțiune și parteneriat între autoritățile locale ale bisericii și administrația publică, sectorul neguvernamental și mediul de afaceri privat din turism.

UNIVERSITATEA DIN CRAIOVA

Cod proiect: ROBG - 509
www.interregrobg.eu

UNIUNEA EUROPEANĂ
FONDUL EUROPEAN PENTRU DEZVOLTARE REGIONALĂ
INVESTIM ÎN VIITORUL TĂU!

GUVERNUL ROMÂNIEI

4. Îmbunătățirea și extinderea capacității suprastructurii turistice din regiune.
5. Asigurarea poziționării informaționale a regiunii transfrontaliere ca destinație a turismului religios pe piața turistică internă și internațională.
6. Consolidarea imaginii regiunii transfrontaliere ca brand dorit de destinație turistică pentru turismul religios contemporan.
7. Sprijinirea afacerilor turistice locale pentru promovarea intensivă a noilor produse turistice și utilizarea mai largă a tehnologiilor informaționale și de comunicare în turism.

Misiunea strategiei

Administrațiile locale și autoritățile bisericești, în calitate de părți interesate, ar trebui să devină lideri și motivatori în procesul de dezvoltare turistică durabilă și pentru consolidarea imaginii regiunii ca destinație pentru turismul religios responsabil și furnizarea de servicii de calitate la prețuri accesibile.

Pentru realizarea *misiunii formulate pentru Strategie* este necesară:

1. Percepția regiunii ca destinație transfrontaliere de neînlocuit, cu posibilități diverse de turism religios;
2. Eforturi pentru diversificarea politicii regionale de produs al destinației transfrontaliere - a pachetelor turistice și rutelor turistice pe segmente de piață țintă (tineri, familii, credincioși și necredincioși, vârsta a treia, lucrători activi, organizații culturale și sociale, comunitatea creștină) pentru a crește fluxul turistic și șederea medie a turiștilor la destinația turistică.
3. Crearea de facilități administrative și stimulente pentru afacerile din turismul local și menținerea unui nivel ridicat de parteneriat între sectorul turistic, localnici și turiști.

Obiectivele operative și prioritățile strategiei.

Principalul obiectiv în elaborarea Strategiei este de a contura turismul religios ca un nou brand în marketingul turistic transfrontalier.

Cod proiect: ROBG - 509
www.interregrobg.eu

UNIUNEA EUROPEANĂ
FONDUL EUROPEAN PENTRU DEZVOLTARE REGIONALĂ
INVESTIM ÎN VIITORUL TĂU!

GUVERNUL ROMÂNIEI

Strategia prevede realizarea următoarelor **obiective operaționale pe termen lung**:
✦ *Realizarea coeziunii socio-culturale și teritoriale a regiunii transfrontaliere dintre Bulgaria și România și stabilirea acesteia ca destinație pentru turismul religios pe piața turistică vizată.*

✦ *Prezentarea turismului religios ca o nouă linie de produse în turism prin promovarea rutelor religioase propuse pentru implementare practică în marketingul turistic transfrontalier.*

✦ *Îmbunătățirea utilizării durabile a moștenirii religioase și istorice în regiunea de frontieră.*

✦ *Diversificarea patrimoniului religios comun al regiunii transfrontaliere ca serviciu turistic separat, prin oferirea de noi rute religioase comune care pot fi utilizate de operatorii de turism pentru promovarea patrimoniului religios.*

✦ *Realizarea de propuneri inovatoare pentru promovarea în continuare a patrimoniului religios al regiunii transfrontaliere bulgaro-române ca un nou brand în turism.*

✦ *Dezvoltarea unui concept pentru diversificarea și promovarea rutelor religioase care acoperă domeniul teritorial al zonelor transfrontaliere. Obiectivele operaționale conturate și formulate subliniază următoarele priorități ale strategiei:*

Prioritatea 1: Crearea unui cadru adecvat pentru promovarea patrimoniului religios-istoric și cultural transfrontalier în ambele regiuni, care va servi drept bază pentru atragerea mai multor vizitatori.

Prioritatea 2: Gestionarea și conservarea patrimoniului religios și istoric în regiunea transfrontalieră.

Prioritatea 3: Stabilirea regiunii transfrontaliere dintre Bulgaria și România ca destinație pentru turismul religios, care se remarcă printr-un nou produs de marcă turistică transfrontalieră.

Prioritatea 4: Dezvoltarea unui concept pentru noi rute turistice transfrontaliere pentru turismul religios între Bulgaria și România

Prioritatea 5: Dezvoltarea superstructurii turistice în regiune.

UNIVERSITATEA DIN CRAIOVA

Cod proiect: ROBG - 509
www.interregrobg.eu

UNIUNEA EUROPEANĂ
FONDUL EUROPEAN PENTRU DEZVOLTARE REGIONALĂ
INVESTIM ÎN VIITORUL TĂU!

GUVERNUL ROMÂNIEI

Indicatori de atingere a obiectivelor și priorităților strategiei

Indicatorii principali care vor măsura realizarea obiectivelor și priorităților operaționale ale programului includ:

La prioritatea 1:

- Dezvoltarea cooperării transfrontaliere, precum și a cooperării intraregionale pentru atingerea obiectivului strategic stabilit și dezvoltarea echilibrată a turismului religios specializat, cu promovarea sporită a patrimoniului natural, cultural, religios și istoric și a lăcașelor bisericesti și de cult.
- Ponderea relativă a municipalităților implicate în cooperarea transfrontalieră prin crearea unei rețele de promovare a obiectivelor bisericesti regionale.
- Poziționarea informațională a regiunii transfrontaliere ca marcă și destinație turistică internațională pentru turismul religios.
- Campanie de îmbunătățire a informațiilor pentru consumatori.
- Implementarea inițiativelor internaționale de turism religios transfrontalier.

La prioritatea 2:

- Expunere atractivă, întreținere și socializare a resurselor naturale și antropice autentice.
- Creșterea competitivității regionale prin combinarea diferitelor tipuri de turism în regiunea transfrontalieră.
- Număr de noi inițiative de marketing pentru promovarea resurselor de turism de cult antropic.
- Crearea condițiilor de securitate și protecție pentru turiști atunci când vizitează obiectivele.
- Sincronizarea activităților de comunicare ale tuturor părților interesate pentru gestionarea și conservarea obiectivelor bisericesti ca resursă turistică.

UNIVERSITATEA DIN CRAIOVA

Cod proiect: ROBG - 509
www.interregrobg.eu

UNIUNEA EUROPEANĂ
FONDUL EUROPEAN PENTRU DEZVOLTARE REGIONALĂ
INVESTIM ÎN VIITORUL TĂU!

GUVERNUL ROMÂNIEI

La prioritatea 3:

- Consolidarea capacității instituționale publice la nivel regional și local de integrare și coordonare a eforturilor de dezvoltare a turismului religios în zonă.
- Crearea condițiilor pentru dezvoltarea industriei turismului prin implementarea de noi activități turistice locale, servicii „online” și comerț electronic.
- Marketingul de destinație (imagine consolidată) prin crearea și menținerea unor caracteristici de conținut de calitate pentru produselor turistice promovate la prețuri accesibile.
- Nivelul de angajare și veniturile populației locale din regiune și îmbunătățirea mediului de viață prin dezvoltarea capitalului uman.
- Implementarea unei abordări de marketing diferențiat pentru implementarea strategiei de dezvoltare a turismului religios.

La prioritatea 4:

- Creșterea fluxului turistic, a motivației și procentului de turiști mulțumiți.
- Depunerea eforturilor pentru diversificarea rutelor turistice ale produselor pentru anumite grupuri și piețe țintă.
- Dezvoltarea unei rețele de transfer de experiență și cunoștințe despre locuri sfinte și rute turistice din regiunea transfrontalieră.
- Îmbunătățirea mediului urban și stimularea dezvoltării turismului în orașele mici.

La prioritatea 5:

- Construirea unei noi structuri turistice specializate și modernizarea celei existente.
- Drumuri construite și îmbunătățite pentru accesul la locurile sfinte ortodoxe din zonele muntoase cu facilități pentru accesul persoanelor cu dizabilități.

UNIVERSITATEA DIN CRAIOVA

Cod proiect: ROBG - 509
www.interregrobg.eu

UNIUNEA EUROPEANĂ
FONDUL EUROPEAN PENTRU DEZVOLTARE REGIONALĂ
INVESTIM ÎN VIITORUL TĂU!

GUVERNUL ROMÂNIEI

- Numărul de noi obiecte de infrastructură construite (ca parte a infrastructurii regionale) și numărul de întreprinderi mici și mijlocii care oferă servicii turistice.
- Numărul și volumul total al investițiilor atrase pentru dezvoltarea turismului religios în regiune.
- Extinderea practicilor de certificare pentru îmbunătățirea și diversificarea serviciilor turistice locale.

Grupuri țintă acoperite de Strategie.

Având în vedere potențialul resurselor din zona transfrontalieră ca destinație turistică pentru turismul religios și particularitățile pieței turistice moderne, Strategia vizează următoarele grupuri țintă:

► Reprezentanții autorităților locale, regionale și naționale din Bulgaria și România, care vor putea integra Strategia în planurile lor de dezvoltare pe termen scurt și lung;

► Reprezentanții Bisericilor Ortodoxe din Bulgaria și din România, care vor putea beneficia de strategie în implementarea planurilor lor pe termen scurt și lung de îmbogățire, dezvoltare și promovare a locurilor sfinte din regiunea transfrontalieră dintre Bulgaria și România;

► Reprezentanții agențiilor de turism, operatorilor de turism, centrelor de informații turistice care vor putea profita de informațiile furnizate în strategie pentru a optimiza serviciile pe care le oferă;

► Reprezentanții mass-media pentru promovarea strategiei.

II. Plan de acțiune de comunicare

2.1 Obiectivele planului de comunicare

Planul de comunicare stabilește **două obiective** pe termen lung, formulate după cum urmează:

Cod proiect: ROBG - 509
www.interregrobg.eu

UNIUNEA EUROPEANĂ
FONDUL EUROPEAN PENTRU DEZVOLTARE REGIONALĂ
INVESTIM ÎN VIITORUL TĂU!

GUVERNUL ROMÂNIEI

- *Să contribuie la promovarea unei imagini pozitive a regiunii transfrontaliere ca destinație pentru turismul religios;*
- *Să contribuie la creșterea numărului de nopți de cazare în regiunea transfrontalieră prin atragerea de noi potențiali turiști interesați de turismul religios;*

Pe lângă obiectivele pe termen lung expuse mai sus, planul de comunicare stabilește o serie de obiective pe termen scurt, care urmează să fie legate de activitățile specifice necesare realizării acestora. Pe de o parte, acestea sunt măsuri menite să informeze publicul clar și în detaliu cu privire la oportunitățile pentru turismul religios și de pelerinaj în regiunea țintă, iar pe de altă parte, aceste informații ar trebui să fie prezentate astfel încât să permită potențialului turist să ia o decizie motivată și informată pentru a călători. Aceste obiective pe termen scurt sunt formulate după cum urmează:

- *Stimularea dorinței și activității turiștilor și pelerinilor de a vizita sfintele mănăstiri din regiunea transfrontalieră;*
- *Atragerea de noi potențiali turiști din țară și străinătate;*
- *Creșterea gradului de conștientizare și facilitarea accesului turiștilor și pelerinilor la lăcașurile de cult, prin furnizarea de informații detaliate despre tipurile de obiective, patrimoniul lor religios, cultural și istoric și bogatele tradiții creștine, sărbători și obiceiuri din regiune;*
- *Asigurarea unui mediu bun cu mass-media și a unei bune comunicări în legătură cu promovarea regiunii transfrontaliere.*

2.2 Principii principale

Planul de comunicare propus este în conformitate cu următoarele principii:

- Furnizarea de informații prin mesaje accesibile, inteligibile și rafinate;
- Formularea mesajelor în concordanță cu specificul diferitelor audiențe țintă, precum și cu specificul activităților individuale;

UNIVERSITATEA DIN CRAIOVA

Cod proiect: ROBG - 509
www.interregrobg.eu

UNIUNEA EUROPEANĂ
FONDUL EUROPEAN PENTRU DEZVOLTARE REGIONALĂ
INVESTIM ÎN VIITORUL TĂU!

GUVERNUL ROMÂNIEI

- Acces la informații la toate nivelurile.

2.3. Grupuri țintă acoperite de planul de comunicare

Planul de comunicare identifică clar principalele grupuri țintă către care sunt orientate măsurile și activitățile pentru implementarea sa. Abordarea comunicării ar trebui să fie strict specifică pentru fiecare dintre ele, în funcție de nevoile sale de informații, precum și de obiceiurile lor de utilizarea și primire a informațiilor. Aici motivația potențialului vizitator de a vizita destinația turistică respectivă joacă un rol important în procesul de luare a deciziilor de călătorie. În acest sens, motivația influențează și segmentarea publicului țintă. La rândul său, aceasta implică aplicarea diferitelor metode și abordări pentru comunicare.

Grupa 1 - Turiști

Acest grup poate fi împărțit în mai multe categorii separate, după cum urmează:

- **”Turiști activi”**, care au mai multe informații despre varietatea de produse turistice oferite și vizitează mai des locuri sfinte. Pentru acest grup, informațiile, pe lângă faptul că trebuie să fie mai detaliate și la un nivel superior, trebuie să fie inovatoare și să ofere produse turistice specifice și să fie însoțite de date privind serviciile turistice suplimentare.
- **”Turiști pasivi”** - aceștia sunt potențialii turiști care rareori călătoresc și nu au informații despre oportunitățile pe care turismul religios le oferă. Aici este nevoie de o abordare foarte specifică și inovatoare pentru furnizarea de informații care să le excite interesul pentru destinație.
- **Turiștii în căutarea unor experiențe turistice puternice** - aceștia sunt turiștii care vor să-și amintească despre călătorie ca ceva de neuitat, sunt cei care sunt în căutare de experiențe puternice încărcate emoțional. Aici este necesară sincronizarea informațiilor despre destinația respectivă cu formele alternative propuse și inovatoare de turism din împrejurimi.

UNIVERSITATEA DIN CRAIOVA

Cod proiect: ROBG - 509
www.interregrobg.eu

UNIUNEA EUROPEANĂ
FONDUL EUROPEAN PENTRU DEZVOLTARE REGIONALĂ
INVESTIM ÎN VIITORUL TĂU!

GUVERNUL ROMÂNIEI

- **Turiști interesați de destinații necunoscute și nepopulare** - aceasta este acea categorie de turiști care se îndreaptă către obiective slab promovate în așezări mai mici și în împrejurimile lor pentru a face cunoștință cu localnicii, stilul lor de viață, obiceiurile, cultura și stilul lor de viață.
- **Vizitatori care caută „Socializarea”** - acesta este un segment care urmărește socializarea, întâlnirea și comuniunea cu clericii ortodocși și credincioșii creștini locali dintr-o altă parohie într-un mediu bisericesc, spiritual și de menținere a păcii.
- **Vizitatori care vor să ”Cunoască”** - aceștia sunt vizitatori de alte credințe (creștine și necreștine) cu nevoi și interese de cunoaștere care doresc să cunoască și să exploreze obiectivele religioase locale și să-și îmbogățească cultura religioasă.
- **Vizitatori de ”Week-end”** - aceștia sunt vizitatorii care pleacă într-o călătorie bine direcționată de o zi sau două (care petrec o noapte la o mănăstire sau în apropiere) la locuri sfinte din regiune sau în eparhiile bisericești și districtele învecinate, la sfârșit de săptămână pentru odihnă, relaxare și distracție în timpul liber.
- **Credincioși cu interese spirituale**, rude și cunoscuți ai clerului, grupuri de creștini dintr-o altă parohie, oameni care se oferă voluntar pentru munci la mănăstire, oameni care petrec o anumită perioadă într-un loc sfânt în scopul descărcării psihice, oameni de diferite profesii care asistă la diferite inițiative bisericești, tineri - studenți, vizitatori cu scopuri educaționale și practice, ctitori și donatori, teologi și mulți alții.

Grupa 2 - Pelerini

Acest grup include pelerini ortodocși - sunt vizitatori cu o puternică credință ortodoxă care doresc să-și exprime închinarea în fața măreției lui Dumnezeu și prin participarea la slujbele bisericești, respectând cu strictețe regulile de conduită în bisericile ortodoxe vizitate. Pentru acest grup, informațiile, pe lângă faptul că sunt mai

UNIVERSITATEA DIN CRAIOVA

Cod proiect: ROBG - 509
www.interregrobg.eu

UNIUNEA EUROPEANĂ
FONDUL EUROPEAN PENTRU DEZVOLTARE REGIONALĂ
INVESTIM ÎN VIITORUL TĂU!

GUVERNUL ROMÂNIEI

detaliate, trebuie să fie, de asemenea, la un nivel spiritual diferit și să țină seama de nevoile spirituale ale vizitatorilor credincioși.

Grupa 3 - Publicul extern

Această grupă acoperă mijloacele de informații în masă, lideri de afaceri și de opinie, precum și pe toți cei care nu sunt implicați direct în turism, dar pot fi văzuți ca potențiali intermediari în atragerea de turiști și pelerini. Abordarea acestui grup trebuie să fie bine diferențiată. Informațiile direcționate către aceștia trebuie să ofere o prezentare clară a destinațiilor selectate pentru pelerinaj și turism religios. Pentru această grupă este deosebit de importantă prezentarea cu succes și familiarizarea cu specificul obiectivelor și a moștenirii religioase nemateriale. Acest lucru va crea condiții pentru promovarea patrimoniului religios transfrontalier, pentru îmbunătățirea fluxului turistic și va oferi îndrumări mai bune pentru alegerea destinației potrivite, va facilita schimbul de informații și astfel va îmbunătăți imaginea regiunilor cuprinse în planul de comunicare.

Ar trebui, de asemenea, să se facă distincția între activitățile care vizează mijloacele de comunicare în masă - media centrală, regională și internet, deoarece accesul la informații al unora și altora nu este întotdeauna egal. Nu există încă suficiente persoane cu acces la internet, în special în regiunile mai puțin dezvoltate din Europa. În același timp, mass-media regionale au acces direct la o mare parte a potențialilor turiști și sunt adesea mai de încredere. Prin urmare, este important ca activitățile din acest plan să atingă condiții de concurență echitabile în interpretarea informațiilor și în calitatea furnizării serviciilor.

Publicul larg, ca parte a acestui grup țintă, așteaptă informații despre întreaga regiune. Aceste informații, chiar dacă la prima vedere nu par a fi dificil de furnizat, necesită o sistematizare, diseminare largă și asigurarea calității așteptate de public la furnizarea lor.

Grupa 4 - Publicul intern

- Angajați ai ministerelor dezvoltării regionale și turismului din Bulgaria și România;

Cod proiect: ROBG - 509
www.interregrobg.eu

UNIUNEA EUROPEANĂ
FONDUL EUROPEAN PENTRU DEZVOLTARE REGIONALĂ
INVESTIM ÎN VIITORUL TĂU!

GUVERNUL ROMÂNIEI

- Reprezentanți ai autorităților locale și regionale;
- Organizații neguvernamentale care lucrează în domeniul turismului;
- Agenții de turism, operatori de turism și centre de pelerinaj de la bisericile ortodoxe bulgare și românești;

Acest public țintă necesită furnizarea de informații la un nivel înalt profesional. Scopul este de a încuraja rolul lor activ și informativ în timpul implementării planului de comunicare. Furnizarea de informații detaliate despre moștenirea religioasă transfrontalieră este esențială pentru acest grup țintă și, prin urmare, trebuie abordată într-un mod divers și specific. Acest segment ar trebui să primească informații care să răspundă nevoilor sale specifice. Operatorii de turism, centrele de pelerinaj și agențiile de turism reprezintă unul dintre grupurile principale ale planului de comunicare, deoarece sunt intermediari importanți atunci când se ia decizia pentru o călătorie. Calitatea produselor turistice este determinată de o bună pregătire, varietate și servicii de calitate, și de activitatea de succes a agențiilor turistice și de pelerinaj. Din acest motiv, este necesar ca aceștia din urmă să cunoască temeinic teologia, istoria creștinismului și a altor religii, precum și învățăturile și dogmele religiei respective. Obiectivul principal în tratarea acestora ar trebui să fie furnizarea de informații complete și cuprinzătoare pentru a satisface nevoile lor de informații.

Pe lângă categoriile de public țintă menționate mai sus, un criteriu adecvat de segmentare este vârsta vizitatorilor. Pentru călătoriile turistice, cele mai răspândite sunt serviciile pentru turiști în așa-numita perioadă a „**vârstei adulte**” (grupul de vârstă țintă), indiferent dacă sunt străini sau compatrioți, sau se efectuează excursii peste graniță sau călătorii în țară. În plus, există vizitatori „**tineri care învață**” ce pot fi elevi sau studenți, segmentați după vârstă pe diferite perioade școlare. Un alt grup țintă sunt **famiile cu copii** - aceștia sunt vizitatori care depind de părinți în funcție de vârsta copiilor din familie. Părinți care doresc să se plimbe, să experimenteze și să le transmită copiilor lor calea și credințele lor spirituale. Vârsta copiilor din familie (preșcolar sau școlari), îngrijirea și creșterea lor au un avantaj și un rol decisiv în întreprinderea unei călătorii turistice de către părinți, însoțită de vizite în locuri sfinte. Alte tipuri de

UNIVERSITATEA DIN CRAIOVA

Cod proiect: ROBG - 509
www.interregrobg.eu

UNIUNEA EUROPEANĂ
FONDUL EUROPEAN PENTRU DEZVOLTARE REGIONALĂ
INVESTIM ÎN VIITORUL TĂU!

GUVERNUL ROMÂNIEI

vizitatori sunt **vizitatorii cu nevoi speciale** - aceștia pot fi persoane cu dizabilități fizice, persoane cu nevoi educaționale diferite, dezavantajate social și multe altele. La selectarea canalelor de comunicare și a măsurilor de promovare a moștenirii materiale și nemateriale aceste particularități trebuie luate în considerare.

2.4. Mijloace de informare și comunicare

Canalele de comunicare identificate care pot fi utilizate de acest plan de comunicare sunt:

- Televiziuni cu acoperire națională și regională;
- Stații radio;
- Internet;
- Ziare cotidiene, săptămânale, reviste, ediții speciale;
- Reclamă externă;
- Reclamă pe internet;
- Publicarea de materiale informative;
- Participarea la târguri și expoziții specializate;

2.5. Propunere pentru activități și instrumente de comunicare

În această parte a planului de comunicare este prezentată o propunere pentru punerea în aplicare a diferitelor idei și activități, a căror implementare va contribui foarte mult la realizarea obiectivelor pe termen lung și scurt ale Strategiei și ale planului de acțiune propus. Aceste activități pot fi următoarele:

- **Crearea unei noi mărci transfrontaliere de produs, care să distingă regiunea transfrontalieră dintre Bulgaria și România ca destinație pentru turismul religios**, așa cum este descris în partea a doua a acestei strategii;
- **Realizarea de materiale audio-video**
Pentru a atrage turiști din Bulgaria și din străinătate, poate fi prevăzută o editare periodică de lucrări audiovizuale - materiale de reclamă video,

Cod proiect: ROBG - 509
www.interregrobg.eu

documentare, filme, clipuri audiovizuale cu durată diferită. Acestea ar trebui să prezinte moștenirea transfrontalieră cultural-istorică și religioasă din Bulgaria și România, oportunitățile de turism religios în regiune, tradițiile creștine bogate, sărbătorile bisericești, obiceiurile și tradițiile asociate acestora în ambele țări, precum și o varietate de rute turistice sau de pelerinaj pentru a sensibiliza potențialii turiști.

- **Crearea unui canal de marcă pe Youtube**

Utilizarea pe scară largă a videoclipurilor pe internet s-a transformat într-o tendință mondială. Prin intermediul lor, utilizatorii de Internet absorb mai rapid, mai ușor și într-un volum mai mare informații. Crearea de canale de marcă pe Youtube devine o metodă din ce în ce mai folosită și preferată la nivel mondial. În acest mod se vor crea condiții adecvate pentru promovarea și distribuirea videoclipurilor promoționale și documentarelor care promovează moștenirea religioasă și cultural-istorică transfrontalieră. Utilizarea combinată a brandingului pe canale ca tehnică de promovare, conținut video și Youtube ca platformă va crea un nou mediu care diseminează informații utile și interesante care promovează activitatea lor;

- **Crearea de materiale de reclamă și publicitare cu logo-ul mărcii create.**

Avantajul creării de materiale promoționale și informaționale (broșuri, pliante, suveniruri, mape, bannere publicitare, etc.) constă în faptul că, dacă sunt selectate corespunzător, pot fi utilizate în mod repetat de către destinatari. Aceasta înseamnă că marca creată (sau logo-ul) vor fi în fața ochilor de mai multe ori, iar informațiile conținute de acestea pot crea o atitudine pozitivă față de o decizie motivată de a călători în destinațiile promovate. Este necesar ca materialele de reclamă și informații să fie editate în mai mult de 1 limbă.

- **Realizare de reclame pe radio, televiziune, presa scrisă și electronică**

Pentru creșterea numărului de nopți de cazare în regiunea transfrontalieră este necesară implementarea unei campanii publicitare intense și de succes, folosind o serie de canale de comunicare - difuzarea de videoclipuri audio pentru promovarea turismului religios în regiunea transfrontalieră pe stațiile de televiziune și radio naționale și regionale, publicarea de articole publicitare, bannere, comunicate de presă în mass-media, poziționarea de bannere pe Internet și în publicații online de top. O campanie publicitară intensivă duce la stabilirea relațiilor de durată cu utilizatorii serviciilor turistice, la crearea unei atitudini pozitive față de obiectele și lăcașurile de cult și la crearea unei imagini pozitive pentru regiunea transfrontalieră.

- **Crearea unui site web multilingv care să promoveze moștenirea spirituală tangibilă și intangibilă a regiunii transfrontaliere dintre Bulgaria și România.**

Pentru implementarea cu succes a planului de comunicare este necesară crearea unei pagini web care să conțină informații detaliate despre toate bisericile și mănăstirile din regiunea transfrontalieră dintre Bulgaria și România. Informațiile ar trebui să fie furnizate în limba bulgară, română și engleză, precum și în alte limbi, pentru a ajunge la un public mai larg. Pagina Web va trebui diseminată pe scară largă prin intermediul mass-media și prin alte canale de comunicare utilizate pe spațiul de internet.

- **Promovarea prin intermediul social media**
Promovarea moștenirii religioase transfrontaliere prin utilizarea de social media pe Internet este una dintre cele mai importante condiții care trebuie îndeplinite pentru ca o campanie să fie calificată ca un succes. Social media astăzi este de mare interes și mulți oameni sunt conștientizați de existența unui serviciu sau produs prin intermediul lor.
- **Realizarea unui ghid de călătorie multilingv**
Ghidul oferă informații turistice utile care îl ghidează pe turist atunci când vizitează un anumit obiectiv. Informațiile conținute pot include,

dar nu se limitează la: o descriere a locurilor de vizitat, inclusiv o scurtă istorie și informații actualizate, o descriere a atracțiilor din apropierea locului, cazare și restaurante, informații despre transport, prezentarea tradițiilor locale, obiceiuri, festivaluri, sărbători, indicând date specifice sărbătoririi lor și multe altele. Pentru a fi mai eficient, ghidul ar trebui publicat în minim 5 versiuni lingvistice. Scopul este de a oferi informații suficiente și de calitate prin surse de comunicare fiabile și actuale.

- **Organizarea unei campanii de informare**

Creșterea numărului de nopți de cazare în regiunea transfrontalieră dintre Bulgaria și România este imposibilă fără a planifica o campanie de informare și evenimente adecvate. Pentru promovarea produsului turistic, ar trebui avut în vedere un bogat program de evenimente, al cărui principal scop este de a provoca interesul mass-media și în rândul potențialilor turiști și pelerini, atât în țară cât și în străinătate. Obiectivul principal este de a promova, prin evenimente și practici memorabile, moștenirea religioasă tangibilă și intangibilă a regiunii transfrontaliere. Astfel de evenimente pot fi: expoziții turistice, zile de informare pentru promovarea turismului religios în regiunea transfrontalieră, conferințe de presă pentru prezentarea unui produs turistic specific, briefing-uri, festivaluri, concerte în aer liber și la interior pentru a marca o anumită sărbătoare bisericească, un obicei, etc.

2.6. Măsurare și evaluare

Măsurarea efectului planului de comunicare asupra grupurilor țintă se bazează pe următorii indicatori:

- ✓ Numărul de lucrări audiovizuale create și difuzate;
- ✓ Numărul de materiale tipărite și publicitare produse și distribuite;
- ✓ Numărul de vizite pe pagina web;
- ✓ Număr de ghiduri turistice distribuite;

UNIUNEA EUROPEANĂ
FONDUL EUROPEAN PENTRU DEZVOLTARE REGIONALĂ
INVESTIM ÎN VIITORUL TĂU!

GUVERNUL ROMÂNIEI

- ✓ Numărul de persoane cărora le-au fost distribuite materiale de informare și publicitate;
- ✓ Numărul de abonați pe social media;
- ✓ Numărul de reclame și videoclipuri postate și distribuite;
- ✓ Numărul de articole publicitare, publicații, comunicate de presă;
- ✓ Numărul de evenimente de informare organizate;
- ✓ Numărul de participanți la evenimente;
- ✓ Numărul de parteneriate media convenite;

În plus, un criteriu pentru succesul unei campanii va fi calcularea raportului dintre valoarea acoperirii media și bugetul pe care îl are o campanie de comunicare. Un rezultat va fi considerat bun dacă se observă o creștere a raportului față de proiect. Acoperirea media va fi calculată la costul mediu pe reclamă.

Până în prezent, în cadrul proiectului ”Moștenirea Religioasă Transfrontalieră”, au fost organizate două întâlniri transfrontaliere în Bulgaria și România între reprezentanții Bisericilor Ortodoxe Bulgară și Română, școli de teologie, specialiști în domeniul turismului religios, operatori de turism și agenții de turism. Au fost realizate o pagină web, ghid de călătorie, aplicație mobilă, 6 videoclipuri scurte și 1 film documentar în 3 limbi, pentru a populariza moștenirea transfrontalieră în regiunea acoperită de proiect; 1 broșură în limbile bulgară, engleză, română, spaniolă și rusă, distribuită în centre de informații din Bulgaria și România, biserici și mănăstiri ortodoxe. A fost realizat un videoclip de reclamă în 3 limbi care a fost difuzat pe televiziunile din Bulgaria și România cu acoperire națională și regională. Se desfășoară o campanie largă de media și internet prin mijloacele de comunicare în masă. Specialiștii proiectului au elaborat o strategie de diversificare a patrimoniului religios în regiunea transfrontalieră și au propus șase rute turistice pentru pelerinaj și turism religios în regiunea țintă.

UNIVERSITATEA DIN CRAIOVA

Cod proiect: ROBG - 509
www.interregrobg.eu

UNIUNEA EUROPEANĂ
FONDUL EUROPEAN PENTRU DEZVOLTARE REGIONALĂ
INVESTIM ÎN VIITORUL TĂU!

GUVERNUL ROMÂNIEI

III. Concepția pentru dezvoltarea rutelor turistice pentru turism religios în zonele transfrontaliere

Caracteristicile generale ale rutelor turistice pentru turismul religios în zonele transfrontaliere.

Fluxurile turistice individuale traversează o anumită zonă geografică. Fără îndoială, unul dintre cele mai importante segmente ale pieței turistice se bazează pe tururile turistice (trasee turistice de cunoaștere), care se manifestă ca o formă de călătorie dintr-un loc în altul. Drumul pe care se desfășoară un tur turistic se numește **traseu turistic**. Este o parte integrantă a călătoriei turistice, stabilită anterior și conturată formal pe harta turistică (geografică).

Toate rutele turistice sunt însoțite de vizite la diverse resurse turistice (obiective naturale și antropice). Lungimea rutelor turistice poate acoperi teritorii atât în țară cât și în afara țării. Există mai multe tipuri de turism care pot fi combinate (*religios de cunoaștere, cultural-religios, religios-etnografic, religios-istoric, natural și religios, etc.*). Realizarea și crearea (proiectarea) *traseului turistic* cel mai adesea și din motive practice se stabilește în funcție de așezările vizitate (de exemplu, *Ruse - Vidin - Calafat - Turnu Măgurele - București - Ruse*).

Traseul turistic este cel mai adesea se fixează ca o călătorie dus-întors (în cerc) cu un scop turistic, unde punctele de pornire și de final se regăsesc în același punct geografic, care coincide cu sau nu cu locul de reședință al călătorilor. Site-urile turistice vizitate și obiectivele sunt descrise în detaliu în oferta companiei și mai detaliat în programul zilnic al excursiei turistice (călătoriei). Alegerea unui traseu turistic poate fi planificată în prealabil ca pachet turistic (cu un preț total) ca o călătorie organizată cu însoțitor de grup sau se poate face, în funcție de preferințele turistului, ca pachet individual.

În cazul *călătoriilor organizate cu însoțitor*, pregătirea, organizarea și desfășurarea călătoriei este asigurată de operatorul turistic, care stabilește itinerarul, programul zilnic al obiectivelor de vizitat și parametrii economici ai călătoriei, prin

UNIVERSITATEA DIN CRAIOVA

Cod proiect: ROBG - 509
www.interregrobg.eu

UNIUNEA EUROPEANĂ
FONDUL EUROPEAN PENTRU DEZVOLTARE REGIONALĂ
INVESTIM ÎN VIITORUL TĂU!

GUVERNUL ROMÂNIEI

delegarea responsabilității unei persoane care însoțește turiștii (ghid turistic sau lider de grup). Calitatea produsului turistic oferit este determinată și de aranjarea și secvența de vizitare a diferitelor lăcașe de cult în timpul călătoriei. Pentru *utilizatorii individuali*, alegerea unei călătorii turistice și stabilirea unui traseu se face la cererea lor sau la inițiativa operatorului turistic, în funcție de preferințele și interesele acestora. Este deosebit de important să acordați atenție la detaliile călătoriei individuale și la suportul logistic (mijloace de transport, vouchere și rezervații de cazare, etc.), în special atunci când sunt realizate chiar de participanți. Este necesar să se stabilească locurile de plecare și de sfârșit (punctele), anotimpul și datele de plecare și sosire, să se țină seama de vârsta călătorilor, să se stabilească ritmul potrivit al călătoriei, drumul cel mai sigur și interesant, etc.

Traseele turistice de turism religios trebuie să îndeplinească următoarele **cerințe de bază**:

※ *atractivitate turistică*: traseele conturate atrag vizitatorii cu atractivitatea lor unică, mediul spiritual ortodox și eclesiastic, peisajul natural și antropic deosebit, cu evenimente ortodoxe și sărbători bisericești locale;

※ *conținutul tematic*: peisajul natural divers al rutelor turistice implică o legătură tematică între sfintele obiective vizitate, ceea ce permite vizitatorilor să facă cunoștință cu istoria obiectivului bisericesc într-un timp relativ scurt și să-și extindă cunoștințele despre viața călugărilor/călugărițelor din mănăstirile ortodoxe, precum și cu stilul lor de viață, sărbătorile și obiceiurile populației creștine locale.

※ *localizare geografică bună*: rutele turistice proiectate sunt definite ca fiind favorabile, combinând peisaje diverse și creând provocând durabil al vizitatorilor;

※ *competență turistică*: traseele propuse sugerează posibilitatea combinațiilor pentru vizitarea diverselor resurse antropice (de cult) (locuri sfinte - mănăstiri, parohii din orașe și sate, capele, izvoare, fenomene naturale, etc.), a căror amplasare complexă ajută la atragerea turiștilor cu diferite profile motivațional;

※ *funcționalitatea turistică*: traseele turistice combinate pot fi realizate în orice anotimp al anului, și pot fi combinate cu un set diferit de servicii turistice suplimentare (în conținutul pachetului);

UNIVERSITATEA DIN CRAIOVA

Cod proiect: ROBG - 509
www.interregrobg.eu

UNIUNEA EUROPEANĂ
FONDUL EUROPEAN PENTRU DEZVOLTARE REGIONALĂ
INVESTIM ÎN VIITORUL TĂU!

GUVERNUL ROMÂNIEI

※ *accesibilitatea transporturilor*: rutele de transport planificate oferă oportunități favorabile pentru utilizarea caracteristicilor cantitative și cantitative ale rețelei rutiere și a vehiculelor;

※ *infrastructura și suprastructura turistică*: este garantată de caracteristicile cantitative și calitative ale unităților de cazare și restaurante, în funcție de categoriile și funcționalitatea acestora, transportul turistic intern, nivelul calității ofertei și serviciilor turistice de bază și suplimentare (specifice), etc.

Rutele stabilite și aprobate pot fi, de asemenea, utilizate pentru a găsi noi locuri și resurse turistice la destinație. Nevoile turiștilor devin un motiv pentru călătoriile turistice, diferența de nevoi duce la diferențierea și determinarea profilului și a numărului de turiști.

Prin urmare, itinerariile de turism religios sunt potrivite pentru utilizatori cu profiluri diferite:

- ❖ pentru pelerini ortodocși;
- ❖ pentru turiști credincioși care participă la slujbe;
- ❖ pentru călătorii pentru care „religia”, precum și istoria și cultura religiei din regiune, sunt motivele principale pentru întreprinderea călătoriei;
- ❖ pentru familiile creștine ortodoxe care cresc copii în evlavie față de credința ortodoxa;
- ❖ pentru consumatorii pentru care „motivul religios” este unul dintre numeroasele motive de vacanță pentru realizarea călătoriei;
- ❖ pentru turiștii care nu sunt credincioși (atei), care consideră alegerea traseului și a locurilor de vizitat ca valoare culturală, în scopuri de informare și motivație culturală și educațională;
- ❖ pentru turiștii care își satisfac nevoile specifice, religioase, spirituale și culturale;
- ❖ pentru cei aflați în „călătorii de afaceri” (clerici, teologi, personal administrativ, etc.).

UNIVERSITATEA DIN CRAIOVA

Cod proiect: ROBG - 509
www.interregrobg.eu

UNIUNEA EUROPEANĂ
FONDUL EUROPEAN PENTRU DEZVOLTARE REGIONALĂ
INVESTIM ÎN VIITORUL TĂU!

GUVERNUL ROMÂNIEI

❖ pentru cercetătorii culturii ortodoxe, arhitecturii eclesiastice, monahismului și tradițiilor creștine autentice practicate de populația creștină locală din cele două regiuni (călătorii științifice);

❖ pentru cei care doresc să se familiarizeze cu tradiția iconografică și muzicală ortodoxă din Bulgaria și România;

❖ pentru turiștii care explorează fenomenele naturale sacre și iubitorii de natură, care este unică în zonă;

❖ pentru copii, adolescenți și tineri care participă la tabere de elevi în mănăstirile ortodoxe;

❖ pentru participarea la instruire, seminarii, conferințe, congrese și târguri organizate într-un mediu parohial urban sau în mănăstiri;

În majoritatea așezărilor de pe teritoriul celor două regiuni, creștinii ortodocși spun că bisericile locale sunt puțin sau foarte rar vizitate de alte persoane (externe) - bulgari sau români, și cu atât mai puțin de alți străini. Pelerinajul și vizita la acestea cel mai adesea se face în timpul sărbătorilor bisericești mai populare de către populația locală care este familiarizată cu practicile din regiune. Creștinii ortodocși spun că nu știu dacă există rute turistice special concepute pentru a uni cele două regiuni transfrontaliere din eparhiile respective. Îmbinarea lor se concentrează pe faptul că existența traseelor turistice prestabilite și promovate în rândul rezidenților din cele două regiuni vecine și în rândul populației din ambele țări va contribui la familiarizarea populației cu locurile sfinte din zonele lor, precum și cu cultura ortodoxă, tradițiile locale din timpul sărbătorilor creștine și cu obiceiuri populare autentice.

◆ În ceea ce privește *modul de pregătire și organizare* a obiectivelor ortodoxe vizitate și pentru parcurgerea rutelor turistice în excursii organizate în grup, prezența unui ghid turistic local este obligatorie pentru a prezenta turiștilor locurile sfinte ale bisericii prin ochii localnicilor care sunt și fondatorii lor și care le-au construit. În cazul traseelor organizate individual turiștii singuri pot alege itinerariile și locurile sfinte de vizitat și pot obține informații de pe www.holysites.me despre posibilitățile, accesul și condițiile de cazare la acestea.

Cod proiect: ROBG - 509
www.interregrobg.eu

UNIUNEA EUROPEANĂ
FONDUL EUROPEAN PENTRU DEZVOLTARE REGIONALĂ
INVESTIM ÎN VIITORUL TĂU!

GUVERNUL ROMÂNIEI

◆ În ceea ce privește *tipul de itinerarii*, traseele turistice sunt planificate în cerc. De regulă, aceștia trec prin mai multe puncte geografice și așezări diferite situate în spațiul teritorial al celor două regiuni, ale căror combinații de locuri sfinte ajută la stimularea dezvoltării pe termen lung a turismului religios în zonele transfrontaliere. Punctele de început și de sfârșit ale traseelor nu coincid, deoarece orice așezământ parohial din zona traseului poate fi preferat de organizatori ca începutul și sfârșitul unei excursii turistice în scop religios și motivațional.

◆ În ceea ce privește *diseminarea informațiilor turistice*, rutele turistice dezvoltate utilizează în mod eficient și adecvat, în special în capacitatea rețelei globale. Pe site sunt publicate toate traseele pregătite pentru a răspunde nevoilor specifice ale vizitatorilor. Acestea sunt legate de obiective turistice pentru vizitarea regiunilor teritoriale separate dintre Bulgaria și România.

◆ În ceea ce privește *natura și tipul rutelor turistice*, este recomandabil intermediarilor în implementarea călătoriilor turistice să țină seama de paleta de produse orientată pe segmente prevăzută în strategia de turism religios.

Pentru a susține studiul privind cererea și oferta turistică, este necesar să se țină seama de situația economică și socială din regiunile ambelor țări în care pot avea loc excursii turistice. Deosebit de eficientă în acest caz este implementarea așa-numitelor *tururi informative pentru turism religios* (călătorii în expediție) și *călătorii în avans* pentru operatorii de turism și agențiile de turism angajați în activități de intermediere, pentru a conștientiza în prealabil caracteristicile locale ale destinațiilor turistice. Fără îndoială, acest lucru le oferă posibilitatea de a face cunoștință cu specificul rutelor turistice și de a studia la fața locului condițiile și posibilitățile de cazare în așezăminte ortodoxe vizitate, caracteristicile serviciilor turistice oferite și să încerce modalități de includere a lor în programele viitoarei călătorii turistice. De asemenea, este recomandabil să se cunoască viitorii parteneri (furnizorii principali/locali de servicii

UNIVERSITATEA DIN CRAIOVA

Cod proiect: ROBG - 509
www.interregrobg.eu

UNIUNEA EUROPEANĂ
FONDUL EUROPEAN PENTRU DEZVOLTARE REGIONALĂ
INVESTIM ÎN VIITORUL TĂU!

GUVERNUL ROMÂNIEI

turistice), alte companii de turism cu ofertele acestora și să profitați de serviciile lor la anumite destinații turistice. Acestea pot fi extrem de utile pentru a oferi informațiile de care au nevoie cu privire la transport (acces, rețea rutieră și infrastructură), cazare la hoteluri din oraș și unități de luat masa ca servicii turistice primare, precum și furnizarea de informații despre alte elemente culturale și istorice, atracții naturale din regiune, etc. Aceste componente determină în mare parte avantajele și costurile competitive ale călătoriei.

Evaluarea generală a rutelor turistice proiectate și combinate publicate pentru turismul religios este aceea că acestea sunt diverse și cu potențial de dezvoltare ca rețea de trasee. Rutele sunt o bază bună pentru utilizarea eficientă a timpului liber și a timpului pentru odihnă pentru turiști. Există oportunități de a participa la evenimente și festivaluri festive bisericești și populare, de a interacționa cu clericii și populația creștină locală, de a vizita situri culturale, istorice, arheologice și etnografice suplimentare și de a urma forme religioase și educaționale pentru adulți și studenți. Particularitățile bisericii ortodoxe din regiuni, combinate cu diferitele forme de turism religios, întruchipează bogăția și unicitatea creștină și sunt un factor decisiv în formarea imaginii spirituale și a amprentei simbolice pe rutele turistice.

3. Tipuri de rute turistice pentru turism religios în zonele transfrontaliere

În cadrul proiectului ”Moștenirea religioasă transfrontalieră”, au fost elaborate și propuse în sfera teritorial-spațială un total de 6 rute turistice tematice (trasee) pentru turismul religios (a se vedea Anexa 1) (transport cu autocarul sau cu automobilul). Acestea reprezintă o parte a mediului natural unic, a bisericii ortodoxe și a moștenirii istorice din ambele regiuni, ca o concentrare de resurse turistice antropice specifice. Acest lucru stimulează dezvoltarea pe termen lung a turismului religios în cele două regiuni.

Cod proiect: ROBG - 509
www.interregrobg.eu

UNIUNEA EUROPEANĂ
FONDUL EUROPEAN PENTRU DEZVOLTARE REGIONALĂ
INVESTIM ÎN VIITORUL TĂU!

GUVERNUL ROMÂNIEI

Încheiere

În implementarea proiectului ”Moștenirea religioasă transfrontalieră”, prezenta lucrare este o strategie pentru dezvoltarea turismului religios în zonele transfrontaliere dintre Bulgaria și România.

Strategia combină câmpuri tematice care conturează viziunea, obiectivele, prioritățile pentru dezvoltarea regiunii transfrontaliere dintre Bulgaria și România ca destinație turistică pentru turismul religios creștin. A fost realizată o analiză situațională cu posibilitățile de promovare a zonelor transfrontaliere din Bulgaria și România cu lăcașurile de cult ortodoxe disponibile și resursele culturale, istorice și arheologice.

Creșterea fluxului turistic la nivel teritorial în regiunea transfrontalieră ca destinație turistică pentru turismul religios este esențială pentru realizarea sa mai largă. Prin urmare, în Strategie, programul de implementare și propunerea unui plan de acțiune de comunicare pentru implementarea obiectivelor și priorităților operaționale, conceptul dezvoltat pentru dezvoltarea rutelor turistice pentru turismul religios în zonele transfrontaliere, cu caracteristicile, subiectele și tipurile lor comune, ocupă un loc special. Se pune accent pe dezvoltarea prioritara a regiunii transfrontaliere ca o destinație turistică spirituală impresionantă pentru turismul religios durabil.

Strategia actuală pentru turismul religios este o imagine completă (rețea) care acoperă diverse aspecte ale dezvoltării unui tip modern de turism specializat, cum ar fi turismul religios. Călătoriile turistice religioase ortodoxe se extind, iar direcțiile și destinațiile turistice către care se îndreaptă turiștii sunt extrem de diverse. În aceste călătorii realizate, spiritualul, credința în Dumnezeu și cunoașterea culturii religioase locale sunt foarte importante pentru călător, și reprezintă un motiv, un scop, un interes satisfăcător și un vis devenit realitate. Pentru populația locală, turismul contribuie la îmbunătățirea stării de bine, a calității și a condițiilor de viață, stimulează investițiile în infrastructură, promovează conservarea și utilizarea resurselor turistice, îmbunătățește mediul de afaceri, promovează creșterea economică, promovează așezările mici, unul dintre motoarele dezvoltării regionale și crearea de legături de comunicare la diferite niveluri - local, regional, național, internațional.

UNIVERSITATEA DIN CRAIOVA

Cod proiect: ROBG - 509
www.interregrobg.eu

UNIUNEA EUROPEANĂ
FONDUL EUROPEAN PENTRU DEZVOLTARE REGIONALĂ
INVESTIM ÎN VIITORUL TĂU!

GUVERNUL ROMÂNIEI

Prezenta strategie este utilă pentru afacerile turistice locale, administrația publică regională, pentru profesioniștii implicați în implementarea serviciului turistic, pentru specialiștii în domeniul turismului, pentru toți cei interesați de această problemă.

Strategia pentru turismul religios vizează toate părțile interesate pentru realizarea practică a turismului religios și extinderea potențialului turistic utilizat în sfera teritorială de cooperare transfrontalieră.

Cod proiect: ROBG - 509
www.interregrobg.eu

UNIUNEA EUROPEANĂ
FONDUL EUROPEAN PENTRU DEZVOLTARE REGIONALĂ
INVESTIM ÎN VIITORUL TĂU!

GUVERNUL ROMÂNIEI

Anexa I - Trasee turistice

Traseul nr. 1 Din Veliko Târnovo până la Craiova

Ziua 1 Veliko Târnovo

Vizita Catedralei "Nașterea Maicii Domnului", bisericile "Sf. Marina" și "Sf. Tsar Boris", orașul Veliko Târnovo

Prânz în Veliko Târnovo

Vizită la bisericile "Sf. 40 de Mucenici" și "Sf. Dumitru din Salonic", orașul Veliko Târnovo

Vizita cetății Tsarevets și spectacolul "Sunet și lumină"

Cină în Veliko Târnovo

Cazare la mănăstire în împrejurimile din Veliko Târnovo

Ziua 2 – Veliko Târnovo – Arbanasi – Ruse

Călătorie spre Arbanasi

Vizita mănăstirilor "Adormirea Maicii Domnului" și "Sf. Nicolai Făcătorul de Minuri", sat Arbanasi

Vizită la biserica "Nașterea lui Hristos", sat Arbanasi

Prânz în Arbanasi

Vizită la biserica "Sf. Atanasiy", sat Arbanasi

Călătorie spre orașul Ruse

Cazare în orașul Ruse

Ziua 3 – orașul Ruse – Alexandria

Vizita bisericilor "Sf. Troiță" și "Sf. Gheorghe" în orașul Ruse

Vizită la Mănăstirea Basarabovski "Sf. Dimitrie Basarabov"

Prânz în orașul Ruse

UNIVERSITATEA DIN CRAIOVA

Cod proiect: ROBG - 509
www.interregrobg.eu

UNIUNEA EUROPEANĂ
FONDUL EUROPEAN PENTRU DEZVOLTARE REGIONALĂ
INVESTIM ÎN VIITORUL TĂU!

GUVERNUL ROMÂNIEI

Vizită la Muzeul regional de istorie și cetatea romană "Sexaginta prista" în orașul Ruse
Călătorie spre Alexandria, România
Cină și cazare în Alexandria

Ziua 4 – Brâncoveni – Craiova

Călătorie spre loc. Drăgănești și vizită la muzeul "Câmpiei Boianului"

Călătorie spre Brâncoveni și vizită la mănăstirea Brâncoveni

Prânz în zona mănăstirii

Călătorie spre Craiova

Vizită la bisericile "Sf. Troiță", "Adormirea Maicii Domnului", "Mântuleasa", orașul Craiova

Vizită în Piața Mihai Viteazu și timp liber în oraș

Cină și cazare în orașul Craiova

Ziua 5 – Studina – Veliko Târnovo

Vizită la mănăstirea Studina, România

Călătorie spre Veliko Târnovo

Traseul nr. 2 Istoria vie a creștinismului în Bulgaria și România

Ziua 1 – Veliko Târnovo

Călătorie către loc. Velchevo și vizită la Mănăstirea Kapinovski "Sf. Nicolae Făcătorul de Minuni"

Călătorie către Mănăstirea Kilifarevski "Nașterea Maicii Domnului" și vizita mănăstirii

Prânz în Veliko Târnovo

Călătorie spre mănăstirea "Schimbarea la față" și vizita mănăstirii

Timp liber în oraș: vizită la biserica "Sf. Apostoli Petru și Pavel", cetatea "Tsarevets", dealul "Trapezitsa", Samovodskata charshiya și zona veche a orașului Veliko Târnovo

Cod proiect: ROBG - 509
www.interregrobg.eu

UNIUNEA EUROPEANĂ
FONDUL EUROPEAN PENTRU DEZVOLTARE REGIONALĂ
INVESTIM ÎN VIITORUL TĂU!

GUVERNUL ROMÂNIEI

Cazare în orașul Veliko Târnovo

Ziua 2 – Ruse (Bisericile în stâncă Ivanovski) – Caracal

Vizita Bisericilor în stâncă Ivanovski și cetatea medievală "Cherven"

Vizita peșterii "Orlova chuka"

Prânz în orașul Ruse

Călătorie către Caracal, România

Cazare în Caracal

Ziua 3 – Caracal - Slatina

Vizită la muzeul din Caracal și la Teatrul național

Călătorie spre Slatina

Prânz în zona orașului Slatina

Vizită la mănăstirea "Clocociov"

Vizită la mănăstirea "Strehareți"

Călătorie spre orașul Craiova

Cină și cazare în orașul Craiova

Ziua 4 – Craiova

Prânz în Craiova

Vizită la catedrala "Sf. Mucenic Dimitrie" și biserica "Madona Dudu", orașul Craiova

Vizită la muzeul Oltenia, orașul Craiova

Plimbare în parcul Nicolae Romanescu și timp liber în Craiova

Cină și cazare în orașul Craiova

Ziua 5 – Călătorie spre Veliko Târnovo

UNIVERSITATEA DIN CRAIOVA

Cod proiect: ROBG - 509
www.interregrobg.eu

Conținutul acestui material nu reprezintă în mod necesar poziția oficială a Uniunii Europene

UNIUNEA EUROPEANĂ
FONDUL EUROPEAN PENTRU DEZVOLTARE REGIONALĂ
INVESTIM ÎN VIITORUL TĂU!

GUVERNUL ROMÂNIEI

Traseul nr. 3 "Ortodoxia de la malul Dunării până în Stara planina"

Ziua 1 – Craiova – Strehaia – Maglavit – Vidin

Vizita bisericilor "Sf. Troiță", "Mântuleasa", "Madona Dudu", "Sf. Mucenic Dimitrie", loc. Craiova (*la alegere*)

Călătorie către orașul Strehaia și vizită la mănăstirea "Strehaia"

Călătorie către Maglavit și vizită la mănăstirea "Maglavit"

Călătorie către orașul Vidin, Bulgaria

Cină și cazare în orașul Vidin

Ziua 2 – Vidin – Montana – Vrața – Plevna

Vizită la catedrala "Sf. Dumitru", biserica "Sf. Pantilimon" și biserica "Sf. Petka" în orașul Vidin

Timp liber în oraș: vizită la Cetatea "Baba Tonka", vizită la Muzeul de istorie și Kazarma krastata (*la alegere*)

Călătorie la mănăstirea Strupeshkiya "Sf. Prooroc Ilie" în jurul orașului Vrața și vizită la mănăstire

Prânz în zona mănăstirii

Cină și cazare în orașul Plevna

Ziua 3 – Plevna – Veliko Târnovo

Vizită la bisericile "Sf. Nicolae", "Sf. Troiță" și "Sf. Paraschiva", orașul Plevna

Vizită la paraclisul mausoleu "Sf. Gheorghe Învingătorul", orașul Plevna

Prânz în orașul Plevna

Plimbare în parcul Skobelev și Bratskata mogila – osuar sau vizită în parcul "Kaylaka" și Muzeul vinului.

Călătorie spre orașul Veliko Târnovo

Cină și cazare în orașul Veliko Târnovo

Cod proiect: ROBG - 509
www.interregrobg.eu

UNIUNEA EUROPEANĂ
FONDUL EUROPEAN PENTRU DEZVOLTARE REGIONALĂ
INVESTIM ÎN VIITORUL TĂU!

GUVERNUL ROMÂNIEI

Ziua 4 – Veliko Târnovo

Vizită la cetatea "Tsarevets" și dealul "Trapezitsa", orașul Veliko Târnovo

Vizită la bisericile "Sf. Dumitru din Salonic", "Sf. 40 Mucenici" și catedrala "Maica Domnului", orașul Veliko Târnovo

Prânz în orașul Veliko Târnovo

Timp liber: vizită la Samovodskata charshiya în Veliko Târnovo și zona veche a orașului
Spectacol "Sunet și Lumină" – cetatea Tsarevets

Cină și cazare în orașul Veliko Târnovo

Ziua 5 – Arbanasi – Veliko Târnovo

Vizită la mănăstirile "Adormirea Maicii Domnului" și "Sf. Nicolae Făcătorul de Minuni", sat Arbanasi

Vizită la biserica "Nașterea Domnului", sat Arbanasi

Prânz în Arbanasi

Vizita bisericii "Sf. Atanasiy", sat Arbanasi

Cină în orașul Veliko Târnovo

Ziua 6 – Ivanovo - Ruse

Călătorie către Ivanovo

Vizită la bisericile în stâncă Ivanovski și la cetatea medievală "Cherven"

Călătorie către orașul Ruse și prânz pe malul fluviului Dunărea

Vizită la catedrala "Sf. Troiță" și la biserica "Sf. Gheorghe", orașul Ruse

Ziua 7 – Ruse – Balș – Călui – Craiova

Vizită la Muzeul regional de istorie și cetatea romană Sexaginta prista (la alegere)

Călătorie către Balș și vizită la mănăstirea Măinești

Călătorie către Călui și vizită la mănăstirea Călui

UNIVERSITATEA DIN CRAIOVA

Cod proiect: ROBG - 509
www.interregrobg.eu

UNIUNEA EUROPEANĂ
FONDUL EUROPEAN PENTRU DEZVOLTARE REGIONALĂ
INVESTIM ÎN VIITORUL TĂU!

GUVERNUL ROMÂNIEI

*Călătorie către Craiova
Cină și cazare în Craiova*

Traseul nr. 4 Pe drumul luminilor creștinismului

Ziua 1 – Craiova – Calafat – Vidin – Belogradchik – Chprovtsi

Vizită la bisericile "Sf. Troița", "Mântuleasa", "Madona Dudu", "Sf. Mare Mucenic Dumitru", orașul Craiova (*la alegere*)

Călătorie către orașul Craiova

Vizită la mănăstirea "Maglavit", loc. Maglavit sau vizită la biserică "Sf. Nicolae", orașul Calafat (*la alegere*)

Vizită la muzeul de artă și etnografie orașul Calafat (*la alegere*)

Călătorie către Belogradchik

Prânz în zona orașului Vidin

Călătorie către Belogradchik și vizită la peștera "Magurata" sau la cetatea "Kaleto" din Belogradchik și la Stâncile din Belogradchik (la alegere)

Călătorie către orașul Chiprovtsi, cină și cazare în oraș

Ziua 2 – Chiprovtsi – mănăstirea "Sf. Ivan Pustnicul

Vizită la mănăstirea Chiprovtsi "Sf. Ivan Rilski", orașul Chiprovtsi

Timp liber în orașul Chiprovtsi și muzeul din oraș

Prânz în orașul Chiprovtsi

Călătorie către mănăstirea "Sf. Ivan Pustnicul" și vizita mănăstirii

Cină și cazare la mănăstire

Ziua 3 – Vrața – Cherepish

Călătorie către orașul Vrața

Vizita catedralei "Sf. Apostoli Petru și Pavel", orașul Vrața

UNIVERSITATEA DIN CRAIOVA

Cod proiect: ROBG - 509
www.interregrobg.eu

UNIUNEA EUROPEANĂ
FONDUL EUROPEAN PENTRU DEZVOLTARE REGIONALĂ
INVESTIM ÎN VIITORUL TĂU!

GUVERNUL ROMÂNIEI

Vizita bisericii "Sf. Constantin și Elena", orașul Vrața

Plimbare prin oraș și vizită la peștera Ledenika

Prânz în orașul Vrața

Călătorie către mănăstirea Cherepish "Adormirea Maicii Domnului" și vizita mănăstirii

Vizita parcului natural "Ritlite", cascada "Skoklya", Stâncile Cherepish (*la alegere*)

Cină și cazare în regiune

Ziua 4 – Vidin

Călătorie către orașul Vidin

Vizita bisericilor "Sf. Paraschiva", "Sf. Pantelimon", catedrala "Sf. Dumitru" și biserica "Sf. Nicolae"

Prânz în orașul Vidin

Timp liber în oraș – vizită la cetatea Baba Vida, Cazarma Krastata, Muzeul de Istorie, orașul Vidin (*la alegere*)

Cină și cazare în orașul Vidin

Ziua 5 – călătorie

Traseul nr. 5 Drumul creștin către Dunăre

Ziua 1 Mănăstirea Osenovlashki – Vrața – Mănăstirea Klisurski

Vizită la mănăstirea Osenovlashki "Șapte tronuri"

Vizită la complexul "Dyado Yotso Gleda" (*la alegere*)

Prânz în orașul Vrața

Vizita bisericii "Sf. Sofroniy Vrachanski" împreună cu muzeul de etnografie

Călătorie către mănăstirea Klisurskiya "Sf. Sf. Kiril- Metodiy" și cazare la mănăstire

Ziua 2 Montana – Drobeta Turnu Severin

UNIVERSITATEA DIN CRAIOVA

Cod proiect: ROBG - 509
www.interregrobg.eu

UNIUNEA EUROPEANĂ
FONDUL EUROPEAN PENTRU DEZVOLTARE REGIONALĂ
INVESTIM ÎN VIITORUL TĂU!

GUVERNUL ROMÂNIEI

Vizită la mănăstirea Lopusharskiya și plimbare prin mănăstire

Călătorie către Montana

Prânz în orașul Montana

Vizita bisericii "Sf. Sf. Kiril i Metodiy" în orașul Montana

Vizita Muzeului de istorie și a expoziției în aer liber Lapidarium, cetatea "Kastraad Montaneziium", orașul Montana (*la alegere*)

Călătorie spre România

Cină și cazare în orașul Drobeta Turnu Severin

Ziua 3 Orșova - Dubova

Vizită la mănăstirea Mraconia în Dubova și Clisura Dunării, statuia lui Decebal, Peștera din Dubova, călătorie cu barca pe Dunăre

Prânz în zona loc. Dubova

Cină și cazare la Mănăstirea "Sf. Ana"

Ziua 4 - Orșova - Drobeta Turnu Severin

Vizită la mănăstirea "Vodita" și mănăstirea "Sf. Ana", în jurul orașului Orșova

Vizită la cetatea medievală a Severinului

Cină și cazare în orașul Drobeta Turnu Severin

Ziua 5 - călătorie

Traseul nr. 6 Luminile spirituale ortodoxe

Ziua 1 - Plevna - Sviștov

Vizită la bisericile "Sv. Nicolae", "Sf. Troița" și "Sf. Prasciva", orașul Plevna

Vizită la paraclisul mausoleu "Sf. Gheorghe Învingătorul", orașul Plevna

Prânz în orașul Sviștov

Interreg

UNIVERSITATEA DIN CRAIOVA

Cod proiect: ROBG - 509
www.interregrobg.eu

UNIUNEA EUROPEANĂ
FONDUL EUROPEAN PENTRU DEZVOLTARE REGIONALĂ
INVESTIM ÎN VIITORUL TĂU!

GUVERNUL ROMÂNIEI

Vizită la biserica "Sf. Troiță"
Vizită la mănăstirea Sviștov "Sfântul Altar"
Cină în orașul Sviștov

Ziua 2 – Sviștov – Craiova

Vizită la orașul antic roman Nove și la bazilicile creștine timpurii de lângă orașul Sviștov
Prânz în orașul Sviștov
Călătorie către orașul Craiova

Ziua 3 – Craiova – Turnu Severin – Arginești și Filiași – Strehaia

Vizită la bisericile "Sf. Troiță", "Mântuleasa", "Madona Dudu" și "Sf. Mare Mucenic Dumitru", orașul Craiova
Prânz în orașul Craiova
Călătorie către Drobeta Turnu Severin și cazare în hotel în oraș
Vizită la mănăstirea "Gura Motrului" între Arginești și Filiași și mănăstirea "Strehaia" în orașul Strehaia
Cină și cazare în orașul Turnu Severin

Ziua 4 Orșova – Dubova – Eșelnița

Vizită la mănăstirea Vodița între Porțile de Fier și orașul Orșova
Vizită la mănăstirea "Sf. Ana", orașul Orșova
Vizită la mănăstirea "Mraconia", zona Dubova
Prânz în zona Dubova pe malul Dunării
Cazare în Drobeta Turnu Severin

Ziua 5 – Vidin – Montana

Călătorie către orașul Vidin
Vizită la catedrala "Sf. Dumitru", biserica "Sf. Pantelimon" și biserica "Sf. Petka"

UNIVERSITATEA DIN CRAIOVA

Cod proiect: ROBG - 509
www.interregrobg.eu

UNIUNEA EUROPEANĂ
FONDUL EUROPEAN PENTRU DEZVOLTARE REGIONALĂ
INVESTIM ÎN VIITORUL TĂU!

GUVERNUL ROMÂNIEI

Vizită la cetatea Baba Vida în Vidin și timp liber în oraș

Prânz în orașul Vidin

Călătorie către Montana și vizită la mănăstirea Gradeshki "Sf. Ioan Predtecha"

Cazare în zona mănăstirii

Ziua 6 - călătorie

Cod proiect: ROBG - 509
www.interregrobg.eu

UNIUNEA EUROPEANĂ
FONDUL EUROPEAN PENTRU DEZVOLTARE REGIONALĂ
INVESTIM ÎN VIITORUL TĂU!

GUVERNUL ROMÂNIEI

Bibliografie

- 1. Алексиева, С., Ст. Темелкова.** Изграждане на имидж на туристически дестинации. НБУ. София. 2019.
- 2. Воденска, М., М. Асенова.** Въведение в туризма. Изд. „Матком“. София. 2011.
- 3. Дечев, З.** Екскурзоводски длъжности в туризма. Изд. „Университет проф. д-р Асен Златаров“. Бургас. 2014.
- 4. Дечев, З.** Туристическо краезнание. Изд. „Университет проф. д-р Асен Златаров“. Бургас. 2014.
- 5. Димитров, Сл.** Религиозен туризъм. Туристически маршрути. Изд. „Фабер“. Велико Търново. 2018.
- 6. Караджова, Зл.** Туроператорска, агентска и туристическа транспортна дейност. Изд. „Университет проф. д-р Асен Златаров“. Бургас. 2013.
- 7. Костов-Кинек, Ен.** Религиозният туризъм на България: вчера, днес и утре. Изд. „Лице“. София. 2000.
- 8. Кръстев, В.** Основи на туристическото странознание. Изд. „Наука и икономика“. Икономически университет – Варна. 2012.
- 9. Левков, Кр.** География на туризма. Изд. „Авангард Прима“. София. 2015.

UNIVERSITATEA DIN CRAIOVA

Cod proiect: ROBG - 509
www.interregrobg.eu

UNIUNEA EUROPEANĂ
FONDUL EUROPEAN PENTRU DEZVOLTARE REGIONALĂ
INVESTIM ÎN VIITORUL TĂU!

GUVERNUL ROMÂNIEI

10. **Маринов, Ст.** Съвременни видове туризъм. Изд. „Наука и икономика“. Икономически университет – Варна. 2011.
11. **Маринов, Ст.** Мениджмънт на туристическата дестинация. Изд. „Наука и икономика“. Икономически университет – Варна. 2015.
12. **Маринов, Ст., В. Казанджиева, Т. Дянков и Г. Илиева.** Стратегия за природосъобразен туризъм в прираден парк „Странджа“ 2014-2010 г. Изд. „Наука и икономика“. Икономически университет – Варна. 2015.
13. **Марков, Ив., Н. Апостолов.** Туристически ресурси. Изд. „Астарта“. Пловдив. 2015.
14. **Стамов, Ст., Кр. Никовска.** Религиозен туризъм. Изд. „Кота“. Стара Загора. 2015.
15. **Станкова, М.** Ресурсна осигуреност на туристическата дестинация. УИ „Неофит Рилски“. Благоевград. 2009.
16. **Нешков, М., В. Казанджиева.** Екскурзоводство. Изд. „Наука и икономика“. Икономически университет – Варна. 2016.

Cod proiect: ROBG - 509
www.interregrobg.eu